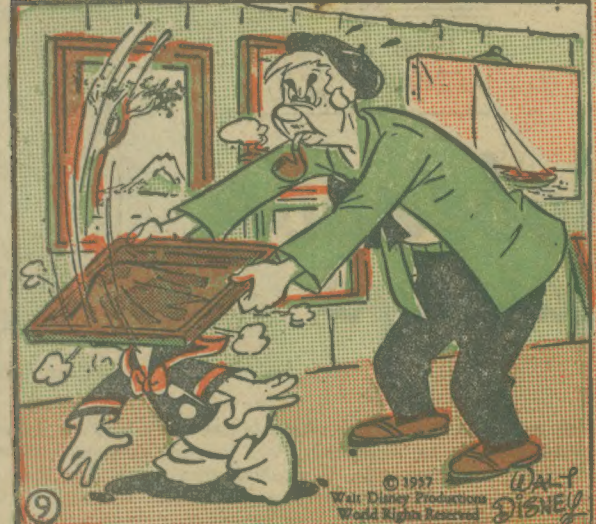
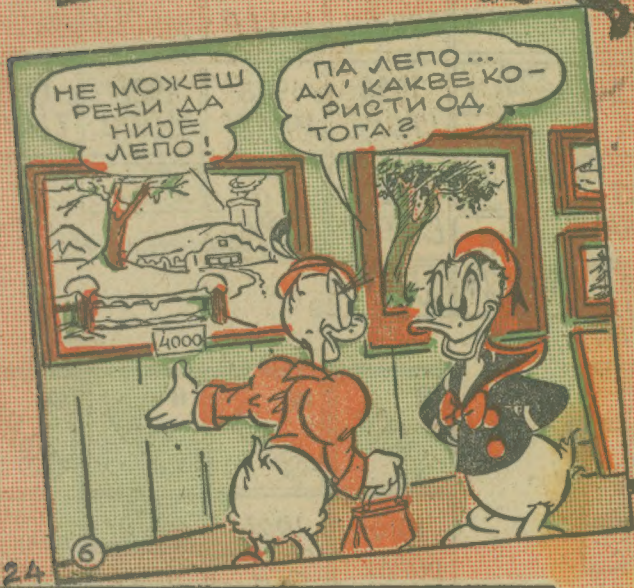
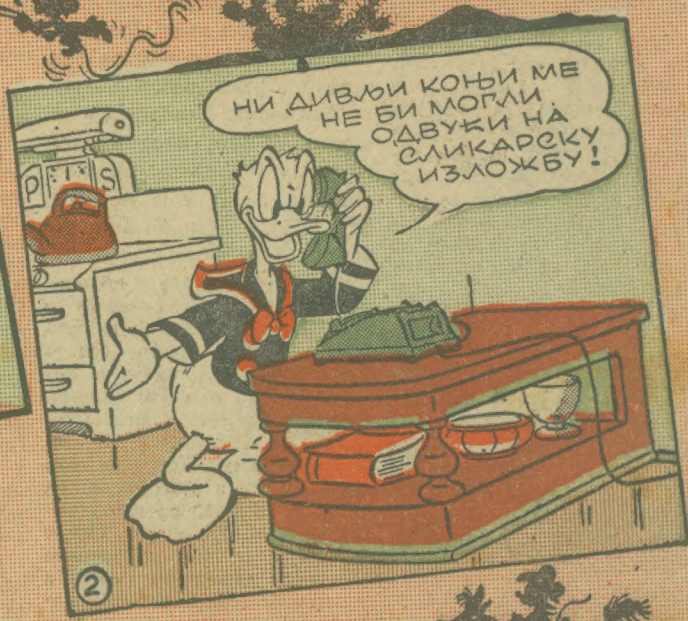

У овом броју:

- „НЕМОГУЋА“ ТРКА
- ЗАПОРОШЦИ ПИШУ ПИСМО
- ТАЈНА ЗАГРЕВАЧКЕ МУМИЈЕ
- ФАБРИКА НА ТАЛАСИМА
- СТРИПОВИ: Паја Патак, Флаш Гордон, Непобедиви Викинг, Хајдук Станко, Од Икара до ракете, Везерица Пери, Плутон, Доживљаји Томахава и малог Денија.
- И МНОГО ДРУГИХ ЗАНИМЉИВОСТИ.

Италијанска трка је чегртава и незграпна канте никад неће моћи бити озбиљна конкуренција коњима, — говорило се почетком 20 века за аутомобиле. Шацица „одушевљених“ аутомобилиста — више их у то време у читавај Европи није ни било — мислила је и тврдила супротно. Да би решио овај спор, француски лист „Матен“ предложио је необичан „испит“ издржљивости аутомобила: трку од Пекинга до Париза. Више од три четвртине предложене „стазе“ — која је износила око 16.000 километара — била је без правих путева: требало се пробијати кроз готово беспутне пределе којима су дотад пролазили само каравани камила, коња и магарца. „Ако макар једна кола буду савладала ту стазу, онда аутомобили заиста имају будућност“, — закључио је „Матен“ свој предлог за трку.

Чета мала, али одабрана...

Мали број аутомобилиста прихватио је овај изазов. За трку су пријављена двоја француска кола типа „Дион-Бутон“ (по својој снази једва равна данашњем мотоциклу средње величине), којима су управљали два намештеника

саме фирме, један нешто мало јачи холандски „Спикер“, који је возио Жан Годар, један циновски јака „Итала“ — читавих 40 коњских снага! — која је носила кнеза Шипиона Боргезе, његовог шофера Гвијардија и италијанског новинара Барзинија. Поворку су завршавала мала кола на три точка типа „Контал“ од шест коњских снага која је возио Огист Понс, отац познате певачице Лили Понс.

Шипионе Боргезе, познати италијански истраживач и спортиста, потрошио је за припремање трке читаво богатство. Пре старта, он је на коњу превалио око 480 километара, испитујући планине северно од Пекинга и мерећи бамбусовом палицом уске планинске стазе и пролазе, да би проверио има ли на њима места за један аутомобил. Он се побринуо и за снабдевање бензином, резервним гумама и осталим деловима, успостављајући прихватне станице дуж „стазе“. Од Пекинга до границе Сибира тај материјал пренесен је на камилама, а за остали део пута, од границе Сибира до Урала, железницом.

„Итала“ италијанских такмичара имала је специјални ре-

зервоар за гориво, нарочито издржљиве гуме, шасију појачану на критичним тачкама и челичне блатобране који су, у случају нужде, могли бити демонтрани и претворени у мост преко блатишта. Поред тога, вукала је читаву радионицу: ексер, лопате, полуге, ашове. Велик део тога алата, заједно с личним пртљагом и опремом за логоровање из других кола, остао је касније као неки траг кроз беспуте којим су се аутомобили пробијали: одбацили су их сами возачи, да би смањили терет на колима.

Жене су махале, ракете праштале, а невоље почеле одмах

Ујутру, 10 јуна 1907, поворка храбрих пионира аутомобилизма кренула је из дворшта француског гарнизона у Пекингу. Испред ње је корачала француска војна музика. Жене су махале марамичама, а кинески пријатељи испратили су их испљивањем шарених ракета.

Невоље су почеле готово одмах. Још у предграђу Пекинга, изненадни плусак окупао је тркаче, јер су сва кола била отворена. Конопци су се овлажили и попустили и пртљак је почео да испадат. Понсова мала кола поскакивала су као уплашен зец: њихови точкови нису „пасовали“ у дубоко излокане бразде кинеских путева. Кад је запретила опасност да се распадне, Понс је одлучио да се врати у Пекинг и да их одатле пошаље железницом до Ханкоуа, како би „уштедео“ бар прву етапу.

Прелаз преко планина које деле Северну Кину од монголских равница био је тежи но што су возачи могли и у најружнијем сну да сањају. Уски стрми путевци усечени у готово усправне литице, били су често закрчени каменним громадама. Постојао је само један начин да се аутомобилом пробију: расчистити пут, за кола везати ужад и упрегнути

кулије, коње и мазе да их извуку уз успон. У срцима се стала рађати сумња: да ли моторна кола уопште значе могућност бржег саобраћаја? Гоничи каравана камила с презривим изразима на лицу пролазили су крај чудне колоне, а кинески трговци који су на раменима кулија путовали у својим уютним носилима мудро су се и с висине осмехивали.

Успињање је било тешко; путовање низбрдо често још теже. Коњице нису ништа помагале и кули су, затежући конопце везане за осовину задњих точкова, покушавали да задрже кола и спрече да се не сузоврате у провалије без дна. Једном су се кола италијанског кнеза „отела“ и јурнула низ камениту стазу као помакнута: тресла су се, отскакала, шкрипала, али су ипак неким чудом читава стигла до краја низбрдице.

Страшна пустиња Гоби била је пред њима

На крају петог дана, „Итала“, која се налазила у вођству, била је превалила свега 240 километара: при таквој брзини до Париза би јој била потребна готово година дана. А страшна пустиња Гоби тек је лежала пред њима. Само један поглед на пустињу био је довољан Понсу да увиди да његов аутомобил-трицикл неће моћи да је пређе. Он се вратио, а остали тркачи одлучили су да бар покушају.

Боргезе је први кренуо преко пешчаног пространства, држећи се телеграфске линије. На температури од 38 степени мотор је просто кључао, трошећи драгоцену воду. Мада су избледеле кости крај пута упозоравале на опасност, немо причајући о судбини оних који су у пустињи оставили животе, најзад је за хлађење мотора морала бити употребљена и златна резерва воде за пиће.

Бензин, који је преко пустиње пренео један караван камила, чекао их је у Понг-Хонгу, малом насељу подигнутом око једног извора у сред Гобије. Ту је Барзини написао телеграме за листове чији је био дописник: лондонски „Дејли телеграф“ и милански „Коријере дела sera“. Кад је приметио да је на његов телеграм стављена ознака „Бр. 1“, запитио је: „Први телеграм данас? Не, то је био

први телеграм послат за шест година постојања телеграфске станице.

Прелазак преко пустиње показао је да аутомобил ипак има извесну предност над караванима и носилима. Кола Шипиона Боргезе савладала су Гоби за четири дана, док је најбржег каравана за тај пут потребно 17 дана. Кад је „Итала“ напустила Ургу, град на другој страни пустиње, Дион-Бутони су стизали у њу, а холандски „Спикер“ налазио се тек на средини Гобије.

Још два дана тешког путовања брдовитим стазама и „Итала“ је стигла на границу руског Сибира. Боргезе и његови другови веровали су да ће остали део „стазе“ савладати као од шале, јер је, судићи по руским мапама, Сибир био испресецан dobrim путевима. Али ти путеви могли су се видети само на — мапи. Постојао је, додуше, један друм изграђен у војне сврхе, али је напуштен кад је провалила трансибирска железница, тако да су га шуме и трава потпуно „прогутали“. Непрекидна киша, која их је пратила још од поласка, претворила је Сибир у море од блата.

Аутомобил је победио

Реке и речице, на које се у Сибиру сваки час наилази, претстављале су сталан проблем. Дрвени мостови, заостали на запуштеном путу, само што се нису срушили. Преко њих би прелазили у пуној брзини, ослањајући се на срећу: да ће се мост срушити тек кад га они пређу. Тамо где мостова није било, скидали су са аутомобила све осетљиве делове и инструменте, а затим би их или сами гурали, или би сатима пешачили да нађу неку запрегу коња или волова.

Као врхунац свега, догодила се највећа несрећа која се могла замислити: на „Итали“ се сломио један точак. Боргезе је помишљао да одустане од трке, али се нашао један сибирски дводелца, који је, служећи се само секирицом, издерио од дрвета какву-такву замену.

Најзад, 20 јула, „Итала“, која већ одавно није личила на аутомобил, стигла је до мермерног обелиска на планини Уралу. На једној његовој страни била је уклесана реч АЗИЈА, а на другој ЕВРОПА. Још

једна седмица и „Итала“ је триумфално утандркала у Москву. Остала кола била су заостала за њом 17 дана и још су се пробијала кроз Сибир

Од Москве је пут био релативно лак. У Петрограду у Берлину италијанске такмичаре дочекали су одушевљено. До Париза су имали само једну незгоду: у неком белгиском селу зауставио их је један полицајац због тога што су прекорачили највећу дозвољену брзину од 12,5 километара на час.

Деветог августа 1907, у четири часа по подне, шездесет и један дан после поласка из Пекинга, мала „Итала“ ухрамала је у Париз: добила је трку чија је стаза обухватала

готово половину Земљине лопте.

Док су Италијани брали лаворике у Паризу, остали учесници још су „јурили“ путевима Европе. Жан Годар, возач холандских кола, морао је због болести да прекине трку и да остане у Берлину, готово на домаку циља. Два „Дион-Бутона“ стигла су у Париз 30 августа.

Аутомобил је „доказао“ своју вредност. Пишући недавна о овој трци, италијански часопис за аутомобилизам и мотоциклизам „Четири точка“ каже: „Ово ће остати најсензационалнији успех аутомобиле у историји“.

ФАРМА АЛИГАТОРА

На периферији живописног прадина Сент Августина, у сунчаној Флориди, налази се највећа фарма за одгајивање алигатора у свету. Бетонски зидови и оgrade од бодљикаве жице штите посетиоце од „питомаца“ фарме. Табле с натписима као што је, на пример: „Не протурајте руку

и прсте кроз оград... јер вам тамо могу и остати“ упозоравају неопрезне да су алигатори опасне животиње.

Мада су алигатори често дугачки и по четири метра, момак им је једва нешто већи од крупније шљиве. Апетит им је огроман: чувари свакодневно изручују у њихове базе не тоне и тоне сировог меса и свеже рибе. Обилна исхрана

и давање оброка на време веома су важни на једној оваквој фарми, јер би иначе четворonoжни „питомци“ навалили један на другог. За време борбе за „рибу насушну“, алигатори се готово увек потуку и тешко се узајамно рањавају, губећи често и зубе. Али, природа се постарала да им изгубљене зубе надокнади новим.

Чарлс Морган, који већ више од двадесет година ради на овој фарми — у Сент Августину има преко 6.000 алигатора — поседује нарочити дар (можда би ово пре требало назвати храброшћу) да умири разгоропаћене животиње. Он чак може, милујући их по нарочито осетљивим местима, да их хипнотише и натера на спавање.

За разоноду посетиоцима алигатори изводе — наравно, не по својој доброј вољи — разне вештине. Они се пужу уз високу рампу, да би с њеног врха отклизнули низ дрвени тобоган у вештачко језеро и пали на лева других животиња. Нарочиту привлачност за посетиоце претставља један светлодрвени алигатор, код кога приликом рођења црвене пигментне ћелије нису оксидисале и претвориле се у црне, као и један његов „колега“ с пет ногу.

Алигатори готово немају чуло мириса, јер у току дана једва да осам до десет пута удахну и издахну ваздух. Чуло слуха није им ништа боље развијено, али они зато имају испод чељусту два израштаја, која приљубе уз земљу и преко њих осећају вибрације тла. Овај „алигаторски радар“ толико је осетљив да региструје спољну буку, пуцњаву и грмљавину, на шта алигатори реагују тиме што почињу да пуштају гласове који су нека средина између лавље рике и мукања вола.

1	2	3	4	5	6	7	8
САД	ХОЛАНДИЈА	ЕНГЛЕСКА	ФРАНСУСКА	ДАНСКА	ШВАЈЦАРСКА	АУСТРИЈА	ШВЕДСКА
1912 КАРЕЛ	1901 БЕРИНГ	1902 РОС	1907 ЛАБЕРАН	1903 ФИНЗЕН	1909 КОХЕР	1914 БАРАЊИ	1911 ГУЛСТРАНД
1930 ЛЕНД-СТЕПЕР	1905 КОХ	1922 ХИЛ	1908 МЕЧНИКОВ	1920 КРОГ	1948 МИЛЕР	1927 ВАГНЕР-ЈАУРЕГ	1955 ТЕОРЕЛ
1933 МОРГАН	1908 ЕРЛИХ	1929 ХОПКИНС	1913 РИШЕ	1926 ЕЏБИГЕР	1949 ХЕС	1936 ЛЕВИ	
1934 МИНО МАРФИ ХВИП	1910 КОСЕЛ	1932 АДРИЈЕН ШЕРИНГТОН	1928 НИКОЛ	1943 ДАНИ	1950 РАУШТАЈН		
1943 ДОИСИ	1922 МАЈЕР-ХОФ	1936 ДЕЗЛ					
1944 ГАСЕР ЕРЛАНГЕР	1931 ВАРБУРГ	1945 ЧЕЗН ФЛЕМИНГ ФЛОРИ					
1946 МИЛЕР	1935 ШПЕМАН	1953 КРЕБС					
1947 СКОРИ-У-КОРИ	1939 ДОМАГ						
1950 ХЕНХ КЕНДАЛ	1956 ФОРСМАН						
1951 ТАТЛЕР							
1952 ВОКСМЕН							
1953 ЛИПМЕР							
1954 ЕНДЕРС УЕЛЕР РОВИНС							
1956 РИЧАРДС КУРНАД							

9	10	11	12
БЕЛГИЈА	ХОЛАНДИЈА	ИТАЛИЈА	ОСТАЛИ
1919 БОРДЕ	1924 ЕИНТХОФЕН	1906 ГОЛБИ	1904 ПАВЛОВ (РУСИЈА)
1938 ХЕЈМАНС	1929 ЕИЗК-МЕН	1957 БОВЕ	1906 РАМОН, КРАЛ (ШПАНИЈА)
			1923 БАНТИНГ МАКЛЕНД (КАНАДА)
			1937 СЕНТ-БЕРБИ (МАКАРСКА)
			1947 ХУСАЗ (АРГЕНТИНА)
			1949 МОНИЗ (УРУГУВАЈНА)

УСКРО ПОЧИЊЕ

на првој страни нови стил
о ДОЖИВЉАЈИМА
ФЛАША ГОРДОНА

Нобелова награда

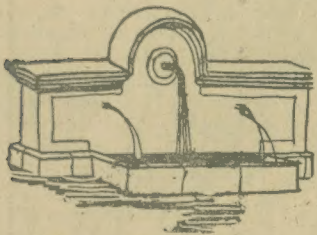
Данас доносимо таблицу са именима научника који су добили Нобелову награду за медицину. Ради лакшег прегледа, расподелили смо их по земљама. У идијичким бројевима донећемо у сличном облику и друге добитнике Нобелових награда. Разне околности су утицале да су неки научници стављени у листу једне земље, а по народности припадају другој.

Кроз

живот и школу

I. БЕОГРАДСКИ ВОДОВОД

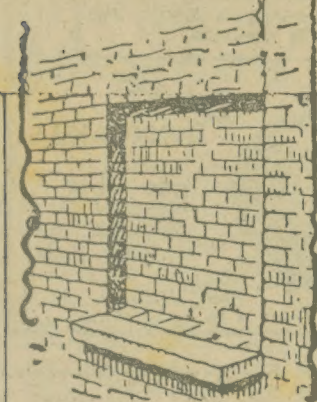
Први београдски водовод давно је саграђен. Наиме, одмах пошто су освојили Београд, 1521, Турци су почели

да граде водовод, који је до данас прошириван и дотериван, па је трајао све до подизања модернијег београдског водовода, 1890 године. Још и у то време, стари турски водовод снабдевао је водом двадесет старих чесама по београдским улицама.

ЗАЗИДАНИ ПРОЗОРИ

На старим кућама у неким градовима и у извесним земљама често се могу видети зазидани прозори. У ранијим столетима, прозори су зазиђивани због високих такса. Што је више прозора било на једној кући, то је власник морао

да плаћа већу годишњу таксу на прозоре. Тако се у Енглеској од прозора плаћало по два шилинга годишње. Та такса укинута је тек 1851 године. Тако је било у старије време, а доцније су прављени зазидани прозори као архитектонски украс. Данас се то више не чини.

ШТА ЈЕ КОНГ-ФУ?

Прича се да је у Кини још 1700 година пре наше ере био познат читав гимнастички систем који се називао Конг-фу.

ЗАСАД НАЈНИЖА...

Недавно су амерички научници јавили са Антарктика да

су забележили досад најнижу регистровану температуру на Земљи: 73,75 Целзијуса испод нуле.

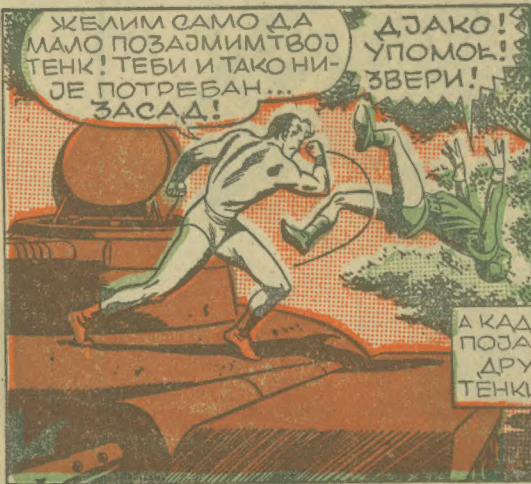
ФЛАШ ГОРДОН

ЗАРОБЉЕНИК ЈУДИ ИЗ СВЕМИРА

НИШТА СЕ НИЈЕ ОТКАЧИЛО! МОРА ДА ЛУПА ДОЛАЗИ СПОЉА... ХЕЈ!

ЗДРАВО, ПРИЈАТЕЉУ...

ЖЕЛИМ САМО ДА МАЛО ПОЗАДМИМ ТВОЈ ТЕНК! ТЕБИ И ТАКО НИЈЕ ПОТРЕБАН... ЗАСАД!

ДЖАКО! УПОМОЋ! ЗВЕРИ!

БЕЗ ПУЦЊАВЕ, ПРИЈАТЕЉУ! ОВО КЕМО ДА РЕШИМО ИЗМЕЂУ СЕБЕ!

А КАД СЕ ПОЈАВИО ДРУГИ ТЕНКИСТА

ФЛАШЕ! ЗАРОБИЛИ СТЕ ЊИХОВ ТЕНК? КАКО?

ЛЕТЕЋИ ИЗНАД ОБЛАКА, ХУКО ЈЕ ИЗВРШИО ЗАДАТАК И ВРАТИО СЕ...

ТО САД НИЈЕ ВАЖНО! ЈЕДИ ЛИ ОТКРИО РАДИО СТАНИЦУ?

ЈЕСАМ! НАЛАЗИ СЕ НА ЈЕДНОЈ РЕЦИ ТРИ КИЛОМЕТРА СЕВЕРО-ИСТОЧНО ОДАВДЕ! НАЦРТАЋУ ВАМ ПУТ! ВИ КРЕНИТЕ ТЕНКОМ... ЈА КУ ВАС ТАМО САЧЕКАТИ!

ГОНИОЦИ НИСУ НИ ОБРАТИЛИ ПАЖЊУ НА ТЕНК КОЈИ СЕ ПРОБИО КРОЗ ЊИХОВЕ РЕДОВЕ И НАСТАВИО ПУТ ПРЕМА РЕЦИ.

КАД СЕ ТЕНК ПРИБЛИЖИО СТАНИЦИ, ИЗ ЊЕГА СЕ ЗАЧУО УЛТИМАТУМ...

ПАЖЊА! НАШИ ТОПОВИ УПРАВЉЕНИ СУ НА ВАС! ИЗИЋИТЕ И ПРЕДАЈТЕ СЕ... ИНАЧЕ ЋЕМО ВАС УНИШТИТИ!

ЗВЕРИ! ВОЗЕ ТЕНК... И ГОВОРЕ НАШИМ ЈЕЗИКОМ! Н... НЕ! НЕМОГУЋНО!

ПРЕСТРАШЕНИ ВОЗНИЦИ СТРЧАЛИ СУ С ТОРЊА СТАНИЦЕ И БАЦИЛИ СЕ У ХУЧУ РЕКУ...

ОВО ЈЕ БИЛО ЛАКО, ФЛАШЕ! АКО СЕ И СПАСУ, НИКО НЕКЕ ПОВЕРОВАТИ У ЊИХОВУ ПРИЧУ!

ДОВОР СИ НАУЧИО ЊИХОВ НАЧИН ГОВОРА. МАНИМО! САД ЋЕМО ПРЕКО ОВЕ СТАНИЦЕ УПРАВЉАТИ РАТНИМ ОПЕРАЦИЈАМА! ДОБАР ТРИК ОД СТРАНЕ "ТУПОГЛАВИХ ЗВЕРИ".

ИЗ ОСВОЈЕНЕ СТАНИЦЕ МАНИМО ШТА СЕ КРОЗ ВАЗДУХ ЛАЖНА УПУТСТВА...

СВИМ БОРБЕНИМ ЈЕДИНИЦАМА! ЗОВЕ БАЗА ГЛАВНОГ ШТАБА! ЖИВОТИЊЕ ВИЂЕНЕ КАКО ИДУ ПРЕМА ПЛАНИНИ ШЕСТ МИЉА ЈУЖНО ОД ДОЛИНЕ САМАЈ!

СВЕ ЈЕДИНИЦЕ УПУЋУЈУ СЕ НА ТАЈ СЕКТОР... СМЕСТА! ПОНАВЉАМО... СВЕ ЈЕДИНИЦЕ... УРЕДУ, ЈУДИ! ПРЕМА ПЛАНИНАМА! ТРЧЕКИМ КОРАКОМ!

А МИ СМО ОВДЕ ДЕСЕТ МИЉА ПРЕМА СЕВЕРУ, ГОСПОДАРИ ЊИХОВЕ ПЛАНЕ РАДИО-СТАНИЦЕ!

САД ЋЕМО ПОЗВАТИ ГЛАВНИ ШТАБ, МАНИМО... ДА ЈАВИМО ВЕЛИКУ НОВОСТ БОЖНОГ ПОРА! ДА, ФЛАШЕ... ОВО ЋЕ ИМ СЕ ДОПРЕТИ!

НАСТАВИЋЕ СЕ

Ако нисте знали...

НЕКА САМ ОДЛУЧИ

Кад би се јаје, у насладу или у инкубатору, наместило да стоји на својој широј страни (шотки), из њега се не би могло излећи пиле, јер у том делу јајета налази се ћелија испуњена ваздухом коју би тежина садржине јајета уништила.

Поред једног малог, усамљеног острва у Тихом Океану прошао је недавно, после дугог времена, брод. Морнари су на острву приметили велику ватру и човека који им је махао и дозивао их. Капетан је одмах помислио да су наишли на неког од преживелих чланова посаде бродића који је још пре три године потонуо у близини овог острва. Зауставио је брод и наредио морнарима да чамцем оду на острво и доведу бродољомника. Али, пре поласка дао им је хрипу новина и рекао им да сачекају док их усамљени човек прочита и види шта се у свету догађа, како би сам могао да одлучи хоће ли напустити своје бораваиште и поћи с њима.

Јединствено издање Шекспира

Симон Вокер из Саутемптона познат је међу становницима овог града као сопственик јединственог издања Шекспирових дела. Пошто је пуки сиромаш и готово увек без стана, а страшно је желео да има библиотеку са Шекспировим књигама, он је решио да је стално носи са собом. Отишао је код стручњака за тетовирање, који му је по прсима и леђима исписао најлепша места из разних Шекспирових дела.

Најдуже помрачење СУНЦА

Теориски, помрачење Сунца може да траје највише 7 минута и 40 секунди, и то само на полутару. Међутим, од 717 године наше ере па до данас најдуже помрачење није траја-

ло овако дуго. Најдуже је износило 7 минута и 8 секунди; догодило се 20 јуна 1955, а било је видљиво са Филипинских Острва.

НЕСХВАТЉИВО МУ

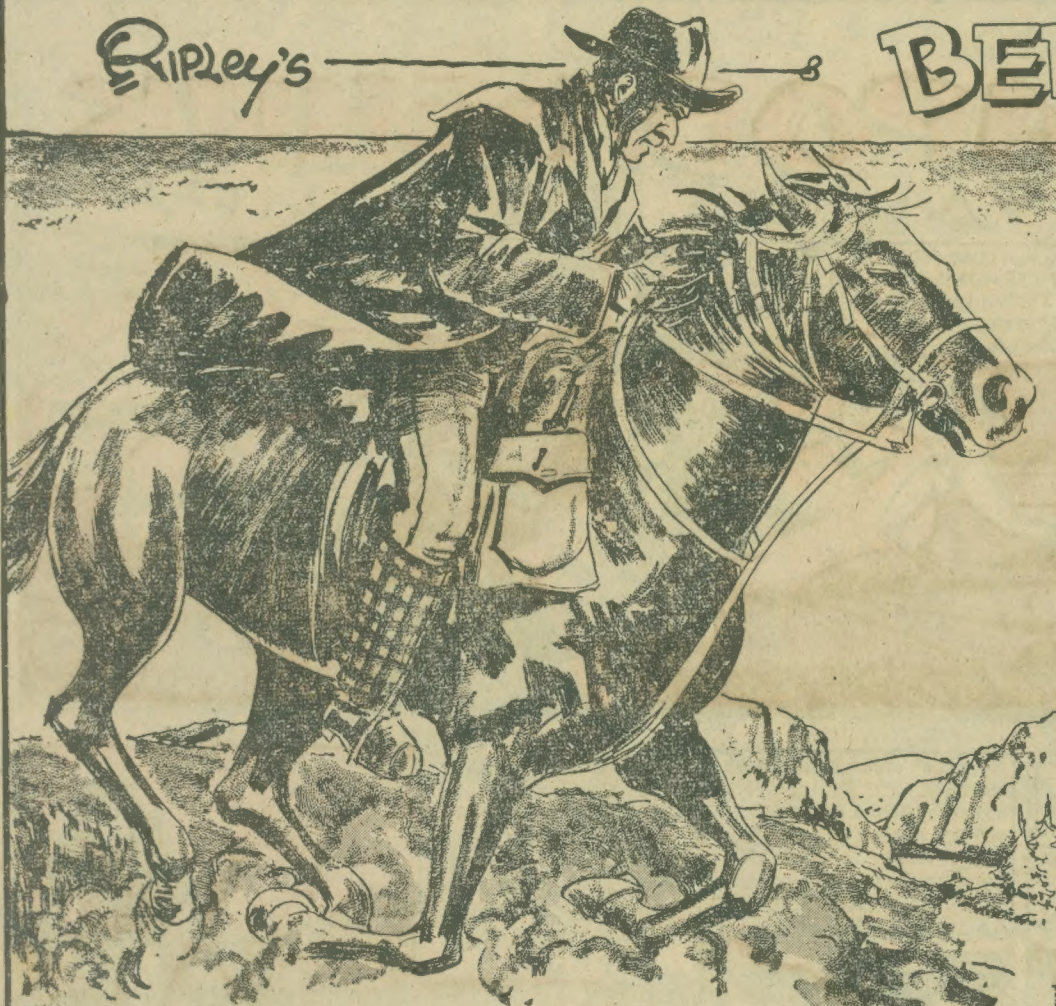
— Зашто трче сви ови људи?
— Такмиче се на хиљаду метара.
— А зашто?
— Па... ко стигне први добија награду.
— А зашто онда трче и остали?

Као у природи

Бронхоскопију, преглед дисајних путева увлачењем цеви, Американци и Енглези употребљују са телевизијском камером која душињак и бронхије снима у природној боји и слику одмах преноси на екран.

Ripley's

ВЕРОВАЛИ ИЛИ НЕ!

МАРКИЗ ФОЛКО ДЕ БАРОНЧЕЛИ (1869-1943)

ПРЕВАЛИО ЈЕ ПУТ ОД АРЛА ДО ЛИОНА И НАТРАГ - РАСТО-
ЖАЊЕ ОД 504 КИЛОМЕТРА - ЗАШУКИ БЕЗ ОДМОРА
43 ЧАСА НЕПОТКОВАНОГ КОЊА СТАРОГ 14 ГОДИНА

ГРБ НАЦРТАН КРВЉУ
ГРБ ПОРОДИЦЕ БАРОНЧЕЛИ

ПОДАРИО ЈЕ ЈЕДНОМ ЊЕНОМ
ЈУНАЧКОМ ПРЕТКУ РИМСКИ ЦАР
ОТО ВЕЛИКИ ПОВУКАВШИ ПРЕКО
СРЕБРНОГ ШТИТА ПАЛОГ ВИ-
ТЕЗА ТРИ ЦРВЕНЕ ПРУГЕ И
ТО КРВЉУ ИЗ ЊЕГОВЕ РАНЕ.

ШАРГАРЕПА

ИЗРАСЛА
У ОБЛИКУ
ГЊУРАЧКОГ
ОДЕЛА
НА ИМАЊУ
А. ЛИНКА
У БАЛТИМОРУ
(САД)

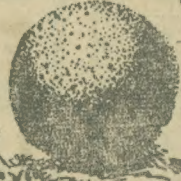
СПОМЕНИК ТАШТИНИ
ЈЕДНОГ ГЕНЕРАЛА

КУЛА ЗАМКА СЕН-ОБЕН-ДИ
КОРМИЖЕ, У ФРАНЦУСКОЈ, ПРЕСЕ-
ЧЕНА ЈЕ НАПОЛА 1458 ПО НАРЕЂЕ
ЊУ ГЕНЕРАЛА ДЕМИТУРА, КО-
ЈИ ЈЕ ЗАМАК ОСВОЈИО, ДА БИ
СТАВАЛА КАО ТРАЖАН СПОМЕНИК
ЊЕГОВОМ ИМЕНУ.
(„ДЕМИТУР“ НА ФРАНЦУСКОМ
ЗНАЧИ „ПОЛУ-КУЛА“)

ЦИНОВСКА МЕДУЗА

(Cyanea Arctica)
ИМА КЛОБУК С ПРЕЧНИКОМ
ОД 2 МЕТРА
А ПИПЦИ СУ ДОЈ ДУГИ ПО
43 МЕТРА

СУНБЕР
ПОМОРАНЦА

ИМА
ОБЛИК И
БОЗУ
ПРАВЕ
ПОМОРАНЦЕ

Још нешто о чају

У сеници орлових крила...

Тако неки мисле...

Спорно је порекло
биљке чаја. Пре-
ма неким, њена
домовина је Ви-
јетнам, а према
другима Кина,
где се гајила још у давна вре-
мена. Пронађена је у дивљем
стању. Европа је дознала за
њу тек у другој половини 17
века.

Чај успева у земљама с ра-
зличитом климом и на свим
висинама, од снежних до троп-
ских. Али, богатство његовог

да полако ферментира — црни
чај.

За добијање црног чаја по-
требно је да се лишће прво
суши, а затим се распростре у
танким слојевима на лесе или
на разпета платна на тавану,
који мора бити светао и добро
проветрен. Лишће се често пре-
врће, да би се избегло преко-
мерно загревање. Оно, посте-
пено постаје мрко, лепљиво и
еластично и тада се увија у
ролне. Ове ролне се оставе да
постепено ферментирају, како
би се лишће делимично осло-
бодило опорних и отровних са-
стојака. Понекад се приступа
поновном намотавању у ролне,
али најчешће одмах почиње да
се суши или пржи.

На Далеком Истоку лишће се
суши у загрејаним судовима.
Нека велика предузећа за пре-
раду чаја постижу ово помоћу
јако загрејаног ваздуха, што
траје свега 20 минута. После
сушења, врши се одабирање
помоћу сита разних димензија,
која се покрећу руком или ме-
ханички.

Главни произвођачи чаја су:
Индија, Цејлон, Сундска Остр-
ва, Кина и Јапан. Чај из Инди-
је има слабију арому од кинес-
ког. Он се троши нарочито у
Енглеској. У Кини се пије зе-
лени чај, који има мали проце-
нат теина, али је зато богатији
у танину и у ароматичном
уљу. Јапански чај је слабијег
квалитета и добар је свега го-
дину дана.

НОВА ОПАСНОСТ
ОД РАДИОАКТИВНИХ
ОТПАДАКА

Два лекара из Калифорније
нашла су да у радиоактивним
отпадацима постоји и један ве-
ома опасан састојак, манган-
54, који допуњује штетно деј-
ство познатог спронијума-90.
Трагови мангана налазе се у
малим количинама у човечијим
ћелијама и сматра се да је он
неопходан за њихов нор-
малан живот.

Читали сте многе приче и научне расправе о борби која се
води међу животињама, а видели сте и многе слике. Овде вам

доносимо слику на којој је приказано како орао напада хима-
лајског мошусног јелена. Ова врста јелена позната је по томе
што лучи супстанцу од које се праве разни мириси.

Мајка и Немајка

КРИТИЧНО ВРЕМЕ ЗА ЛАВЉУ БЕБУ ЈЕ ПРОШЛО.
ЛАВИЋ САД РАСТЕ, ТЕЖАК ЈЕ ВЕЋ ПЕТ КИЛОГРАМА И
ЗОВЕ СЕ „ГАНГА“. ВЕОМА СЕ ДОБРО РАЗУМЕ СА СВОЈОМ
ПОМАЈКОМ, ОВЧАРСКОМ КУЉОМ „АСТРОМ“, КОЈА ГА ЈЕ
„УСРОЛИЛА“. ПОШТО ЊЕГОВА МАЈКА-НЕМАЈКА „РОНИ“
НИЈЕ ХТЕЛА ДА СЕ СТАРА О СВОМ НОВОРОЂЕНЧЕТУ.

Д

иректор једног а-
меричког инсти-
тута за балистич-
ка истраживања
сматра да ће први
брод који буде
пошао на Марс бити на елек-
трични, а не на хемиски погон.
Он мисли да ће такав брод би-
ти релативно лак (око 730 то-
на) и да ће узлетети с једне
платформе која ће као сателит
кружити око Земље. Главна по-
гонска снага брода биће ну-
клеарни реактор са око 12 то-
на урана. Реактор ће се нала-
зити најмање 80 метара од
простора за посаду, да би се
избегло штетно дејство зраче-
ња. Нуклеарни реактор покре-
таће турбореакторе. Брод ће и-
мати облик точка, како би се
добило што више простора за
смештај потребних уређаја и
посаде. Путовање оваквим бро-
дом изгледало би сасвим дру-
гачије него кад би се путова-
ло ракетом. Пут би био поде-
љен у шест етапа: најпре од
Земље до вештачке платформе
за узлетање, затим од плат-
форме до сфере Марсовог у-
тицаја и, најзад, пристајање на
планету. Остале три етапе пре-
вратиле би се у повратку.

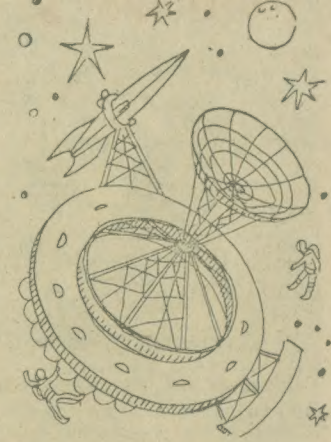
Чланови посаде били би из-
бачени помоћу тростепене ра-
кете на широку платформу ко-
ја би кружила око Земље на
расстојању од 1.700 километара.
Том истом ракетом, они би се
касније с платформе вратили
на Земљу. Васнонски брод на-
пустио би платформу веома
лагано, јер је и убрзање мало.
После два сата, не би био да-
ље од 35 километара. Електрич-
не машине би радиле целим
путем, који би трајао 402 да-
на, и у првој половини пута
тавале би убрзање броду, а у
другој би га успоравале.

Према замисли овог научни-
ка, управљање бродом било би
лако. Брзина и снага летилице
могле би се регулисати нароч-
ито кад се дође у близину
Марса. У току путовања, поло-
жај брода могао би се ауто-

Д

матски одређивати према зве-
здама и одмах предузимати
разне коректуре. Посада би и-
мала већи комфор и више про-
стора него што је има данашња
посада у подморницама.

У закључку свог излагања,
амерички научник каже да о-
вакав пут не би изискивао ве-

лике издатке; најскупљи би
био прелаз од Земље на сате-
лит-платформу.

Савитљива керамика

Неколицина америчких струч-
њака за металургију успела су
да начине разне делове од ке-
рамике који могу да се са-
вијају. Они су још одавно по-
кушавали да пронађу неки ма-
теријал, мешавину керамике и
метала, који би могао да се
савија и истовремено да из-
држи високе температуре. Ке-
рамика је отпорна према то-
плоти, али је крта, док су ме-
тали савитљиви, али на мало
вишој температури губе сво-
је особине. Нова керамика ис-
пуњава оба ова захтева. Про-
налазачи се надају да ће за
неколико година толико уса-
вршити овај свој изум да ће
моћи и практично да се при-
мени.

лишћа, мирис и укус изискују
специјалне услове. Најповољ-
нији су за гајење они предели
где средња летња температура
не прелази 26 степени, а нај-
нижа може да буде од 6 до 12
степени.

Чај се бере први пут после
три и по године. Повољни у-
слови омогућају три до чети-
ри бербе годишње. Бере се
само лишће с врха младина.
Најбољи чај се добија ако се
с младина откине пупољак ко-
ји се налази на врху.

Лишће се бере ујутру, и то
уек по лепом сунчаном дану,
и одмах се преноси у радиони-
це за прераду. Тамо се врши
одабирање према врстама и
квалитету. Ако се лишће ома-
х пржи добија се такозван
зелени чај, а ако сепустити

Најстарија жива бића

О СЕКВОЈАМА СМО ПИСАЛИ; О ЊИХОВОЈ ВИСИНИ И ДЕБЉИНИ, У ТОМЕ ИМ НЕМА ПРЕМЦА У ОГРОМНОМ БИЉНОМ ЦАРСТВУ, А О ЊИХОВОЈ ДУГОВЕЧНОСТИ ДА И НЕ ГОВОРИМО, ЈЕР СЕКВОЈЕ СУ НАЈСТАРИЈА ЖИВА БИЋА НА ЗЕМЉИ. НЕКЕ КОЈЕ СЕ И ДАНАС ГРАНАЈУ У ГУСТИМ ШУМАМА БИЛЕ СУ МЛАДИЦЕ КАД СУ ПОСТОЈАЛЕ СИЛНЕ ДРЖАВЕ ПРЕ НАШЕ ЕРЕ. ДАНАС СЕ НАЛАЗЕ САМО ТРАГОВИ МОЊИ И ЦИВИЛИЗАЦИЈЕ ТИХ ДРЖАВА. А СЕКВОЈЕ, ДАЛЕКО ОД БУРНИХ ДОГАЂАЈА У ЉУДСКОМ ДРУШТВУ, НЕОМЕТАНО СУ РАСЛЕ И РАЗВИЈАЛЕ СЕ, БРОЈЕВИ НЕ САМО ГОДИНЕ И СТОЛЕЂА, НЕГО И ХИЉАДЕ ГОДИНА СВОГА ЖИВОТА. СЛИКА КОЈУ ПОСМАТРАТЕ ПРЕТСТАВЉА ЈЕДАН ДЕО ИЗ ШУМЕ СЕКВОЈА КРОЗ КОЈИ ПРОБИЈА СНАЖАН СНОП СУНЧАНЕ СВЕТОСТИ.

На језеру

ЧАД

ПЛОВЕ ШИВЕНИ БРОДОВИ

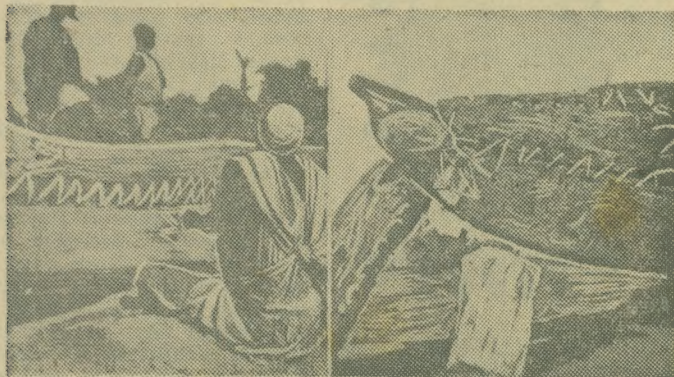
На обалама језера Чад уздижу се колибе од блати у којима живе урођеници по имену Котокос. Недалеко од њихових домова чији кровови потсећају на сунцобране, расте ниско и широко шибље у коме пребивају мајмун-дрекавци. Понегде, из мирне воде помоли се глава хипопотама, док птице необично живих боја лете као

Отискиване помоћу дугих мотки, пироге лагано клизе. Али, како је могуће да се одржавају на води кад су прошивене grubим бодом, као лоше склопљена врећа од великих парчади?

Пошто пробуше рупе у дрве-

ту, Котокоси прошивају даске биљним влакном. Затим, кад притегну делове из којих се чамац састоји, рупе чврсто запушавају гужвама сламе. Најзад, све „шавове“ још једном испрелићу, за сваку сигурност.

Странац који уђе у овакву пирогу, сматра за прву дужност да се изује, како му се

стрела изнад самог воденог огледала. Оне крстаре између пучине и својих гнезда која праве у песковитој обали.

Ту древну тишину и природни поредак који се не мења хиљадама година, прекида једнолика и лепа песма веслача. На тај звук, сва деца из колиба појуре према води и уз радосне повике дочекују своје очеве.

ципеле и чарапе не би напуниле блатом. Међутим, после војње која траје цео дан увиђа да је обзирност била сасвим непотребна јер се на дну није појавила ни кап воде.

Да би се схватила градитељска способност рибара са Чада довољно је рећи само то да има пироге које су састављене из шездесет прошивених комада.

МУМИФИЦИРАНИ НОЈЕВИ ПРОНАЂЕНИ У ЕГИПТУ

У близини храма Хилополис, југоисточно од Каира, у једној гробници из времена XX династије археолози су открили два мумифицирана ноја. Ово откриће изазвало је чуђење међу научницима, јер је досад било познато да су Египћани у гробнице стављали само мумифициране ибисе, мачке, крокодиле и бикове.

Звизи ишаре

Мало има таквих метеора уметничког неба као што је био Циганин Џанго Рајнхарт, највећи гитариста у историји цеза. Само два бела човека, Мезроу и Рајнхарт, имала су у дубини своје уметничке душе, толико страсти и толико вештине да су били у стању да одушеве чак и највеће мајсторе црначке уметности и црначког цеза.

Џанго Рајнхарт је умро у Самоа, недалеко од Фонтенеблоа, 1953. Имао је тек 43 године и био је на врхунцу славе. Приређивао је концерте у чувеној дворани Плејел у Паризу, која је видела Рубинштајна и Мењухина, и у Карнеџи Холу у Њујорку, где су чести гости били Ђињи и Хајфец. Па ипак, улазнице никад нису биле скупље нити дворане тако дупке пуне као када су огласи најављивали наступање „циганске звезде“ Џанга Рајнхарта.

У Џангу Рајнхарту били су отеловљени чиста уметничка страст и праисконски таленат примитивца нетакнутог цивилизацијом. Он је имао огромне приходе, али му до новца није било стало. Расипао га је на све стране. Многе своје хонораре изделио је до последњег гроша својим многобројним рођацима и другим Циганима-луталицама, а после највећих успеха у Лондону и Њујорку купио је за преко 50 својих рођака златне часовнике и игле за кравате украшене дијамантима. Сву зараду с једне турнеје по Белији утросио је за куповину само једног шешира.

Џанго Рајнхарт

Џанго је целог живота остао боем и страсни син степе. Он никад није научио да чита и пише и никад није заборавио да је до двадесете године био номад који је чергарио од насеља до насеља. Он је и у највећем хотелу на свету, „Валдорф Асторија“, кувао кафу на примусу са шпиритусом и пуштао чесму да цури преко целе ноћи како би своје браћу дочарао сам у шуми, крај планинских брзака.

О том чудном великану уметности почеће ускоро у Француској снимање једног великог филма. У снимању ће учествовати цела његова породица, на челу са старом мај-

ком, женом и десетогодишњим сином Чијен Чијеном, као и многи чланови његовог номадског племена Мануша (тако у Француској зову Цигане).

Захваљујући уштеђевинама, Рајнхартова породица добро живи, а његов син се школује и жели да постане исто тако славни гитариста као и отац. Дечак, који по оцени стручњака има много талента и страсти природу свога оца, свираће на најбољој гитари на свету, чувеној Рајнхартовој „Селмер“. Многи Цигани ипак сумњиво врте главом и страхују да ће алгебра и латинске деклинације у малом Чијену спарушити спонтаност и непресушни уметнички геније њихове расе.

Да ли ће нестати рода?

На први поглед, изгледа да нема никакве везе између све мањег броја рода које у прошле долазе у Европу и потребе за уништавањем скакаваца у Африци. Међутим, таква веза постоји. Наиме, да би се заштитила жетва у Северној Африци приступа се уништавању скакаваца у великим размерама разним инсектицидима. Како роде радо једе отроване скакавце, временом се и оне трују. Нарочито страдају беле роде, које су у Европи најомењеније. Како изгледа, оне су најосетљивије на ове отрове.

И без тога, број рода стално се смањивао. У већини европских земаља оне су радо примљене, али их понегде и тамање. У Шпанији, на пример, роде убијају само зато да би им скинули с ноге прстен којим су обележене у научне сврхе, јер се то овде сматра за трофеј. На Средњем Истоку убијају их ради јела. Најзанимљивије је да рода има све мање баш у земљама где су најомењеније, а то је, изгледа, због тога што се у њима инсектицидна средства највише употребљавају.

МЕТАЛНА ХАРТИЈА

У једној америчкој фабрици начињена је хартија од металних влакана која је у стању да спроводи топлоту и електрицитет, а има и извесне магнетске особине. Она је врло отпорна према високој температури.

Недодекви Библи

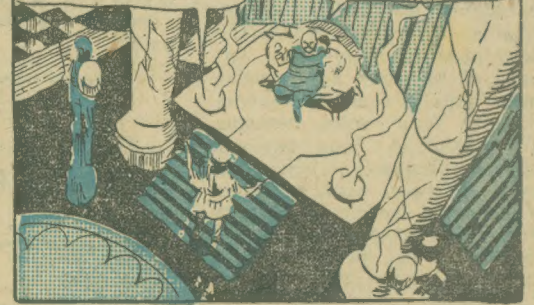
КАСНИЈЕ... ПОШТО ЈЕ ПРВИ СИМБОЛ СЛОБОДЕ... ЗЛАТНИ ШТИТ БИО БРАЧЕН АЛИЈУ...

УЗ МОЈУ ДРУГУ ЖЕЉУ: ВРАТИ ЗЛАТНИ ШЛЕМ КОЈИ СУ УКРАЛИ ЕЛ КАЗИМОВИ, ШАКАМИ... И КОЈИ МУ САД НОСИ ЈЕДАН ПУСТИНСКИ КАРАВАН!

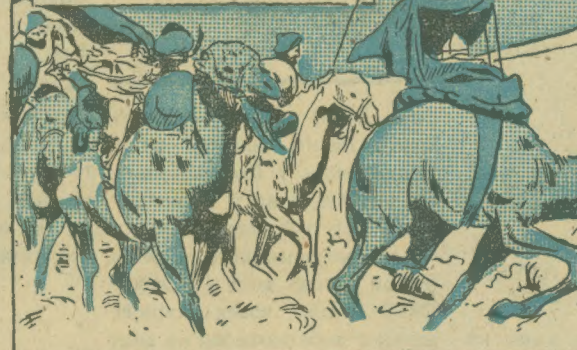

У МЕЂУВРЕМЕНУ, ЕЛ КАЗИМ У СВОЈОЈ ТВРЂАВИ, САЗНАЈЕ ЗА НЕСТАНАК ШТИТА...

...ДОЛЕТЕО ЈЕ НА НАШ БРОД. ЗГРАБИО ШТИТ И НЕСТАО У ВОДИ КАО РИБА! ТО ЈЕ ДУХ!

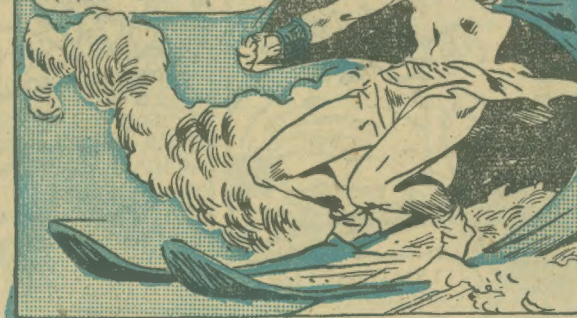

ПРАТИОЦИ ЕЛ КАЗИМОВОГ КАРАВАНА УГЛЕДАЛИ СУ НЕВЕРОВАТАН ПРИЗОР...

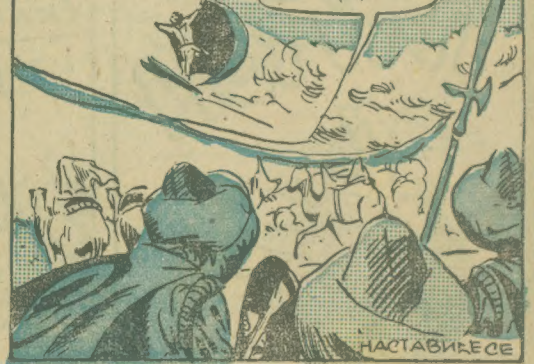
ПОГЛЕДАЈТЕ! ДУХ! КЛИЗИ ПРЕКО ПЕСКА!

У ОВОЈ ЖАРКОЈ ЗЕМЉИ ЛУДИ НИКАД НИСУ ВИДЕЛИ СКИЈЕ! ЈОШ КАД МИ ВЕТАР ОВАКО НАДУВА ПЛАШТ. СКИЈАМ СЕ ПО ПЕСКУ КАО ПО СНЕГУ МОЈЕ ДОМОВИНЕ!

ИСКОРИСТИВШИ ЈЕДНУ ПЕШЧАНАУ ДУНУ КАО СКАКАОНИЦУ, ВИКИНСКИ ПРИНЦ СЕ ОДБАЦИО...

АИИИИ! САД ДУХ ЛЕТИ КРОЗ ВАЗДУХ!

»Хиљаду« чуда у царству птица

ПОЛИГЛОТИ-АРХИТЕКТИ-ПРОЦАЛАЗАЧИ

ЉУБАВ, АХ ЉУБАВ...

Писали смо и много и често у нашем листу о птицама. И о онима које живе у нашој земљи и о онима у далеким крајевима. Износили смо ситне занимљивости о њима, а некад писали и дуже чланке. Јер, у том чудном и занимљивом свету, поред ситних и обичних занимљивости, има и драма и трагедија, као и код људи. Али, све то што смо објавили искупило је мало према ономе што је непознато у том огромном и шароликом свету који се зове царство птица. У овом чланку донећемо неколико занимљивости за које многи нису знали.

Птичја пера су од исте материје од које и коњска копита

Запалите птичје перо: осетићете мирис нагорелог рога. То је зато што је оно од исте материје од које и рогови краве и коњска копита — од кератина. Па ипак, перје је изванредно лако.

Пера на крилима су положена и чине велика крмила која омогућавају лет. На репу су пера шира и отпорнија, а на врату, леђима и трбуху мала и врло фина.

Кад је хладно, птица накомости перје. На тај начин она се обавије омотачем ваздуха који служи као изолација од хладноће и помаже јој да одржи своју температуру до 40 степени.

Једна жлезда смештена у корену репа лучи супстанцу којом птице веома брижљиво премазују своја пера: сваког дана оне дуго глачају перје, о коме воде нарочиту бригу. Јер, пера се проше и кваре, нарочито после лежача на јајима. Зато се перје мора мењати. То је заморно доба мењања перја (митарење) у јуну и августу. Перје се мења поступно и птице за све то време могу да лете. Али, зато можемо видети коса без репа, голуба с проређеним крилима, итд.

У обрушавајућем лету пишталица достиже брзину од 200 километара на час

Ноћне грабљивице имају свиласто перје које им омогућава да лете без шума и да изненаде своје жртве. Колибри, царић, врабац и ластва могу да лебде у месту, као хеликоптер.

Брзина птичјег лета је различита. Тако сеница, црвендаћ и зеба лете 40—50 километара на час, док пишталица кад лети стрмоглавце достиже и 200 километара, а соко чак и 280.

Број удара крилима различит је и зависи од величине птице: чапља удари двапут за један секунд, голуб и патка девет пута, а црвендаћ дванаест пута. Мајушњи колибри може да начини и до 50 удара крилима у секунду док се сво-

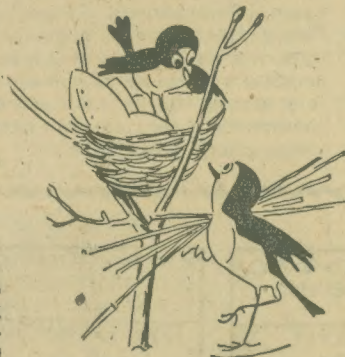
јим дугим и повијеним кљуном држи за круницу цвета из кога срце цветни прах.

Соко може да опазе скакавца у трави са висине од 150 метара

За све птице чуло вида је од огромне важности, јер од њега зависи њихова исхрана и сигурност. Очи у птица су независне, односно свако око гледа за свој рачун. На пример, црвендаћ може десним оком да вреба гусеницу, а левим да посматра мачку која му се приближава. Оштрина њиховог вида је изванредна. Тако соко који лети на висини од 150 метара може да опазе скакавца приљубљеног уз влат траве. На мрежњачи сокола, на једном квадратном милиметру, налази се више од милион ћелија осетљивих на светлост.

Беба-сладуј узима часове из певања

По повратку с југа, сваки мужјак ограничи један простор који њему припада и на коме не трпи уљезе — мужјаке исте врсте. На тој територији он има неколико певачких места и његова песма је објава која отприлике гласи:

ПРИЈО, ШТА ИМА НОВО?

„Овде сам ја газда... Нека ме нико не узнемирава у мојој земљи!“

Нико није

Изгледало би вам свакако чудно и смешно кад би људи, сви одједном, почели да иду боно. Али, да ли вам је икад пало на ум да се запитате кал су људи почели да носе обућу и из ког времена потиче најстарија сачувана ципела?

Занимљиво је да најстарија

ГЕРМАНСКА ЦИПЕЛА С ПОЧЕТКА НОВЕ ЕРЕ, НАЂЕНА У ЈЕДНОЈ МОЧВАРИ

ципела сачувана до данас није нађена у Египту, Месопотамији или некој другој земљи Истока, већ на Јитланду, тамо

Прилично сложен орган који се зове сиринкс, са „звучним кутијама“ омогућаје птицама да певају. Код многих врста птица певање је наследна особина, али сеница, зеба, ластва, па чак и чувени сладуј, морају да уче певање. Тек кад младунчад добро обресту перјем, сладуј почиње да учи ово виртуозној вештини своје наследнице, окупљене у гнезду.

ТРЕБА КУЋУ ПОСПРЕМИТИ

ду од сувог лишћа. Пупавац (ћуба) и кукавица су вештаци у „певању из трбуха“. Захваљујући томе, они успевају да заварају своје непријатеље, који мисле да песма долази с места на коме се они уствари не налазе.

Чворак је полиглот: он „говори“ више језика“. Уме извршно да имитира звиждање жује, шкрипање кола, хуку мотора, итд.

Птице умеју и да вичу. Тако кос уме да крикне кад хоће да дозива, или у знак узбује или страха. Он виком објављује да су његова младунчад пробила љуску јајета, а на сличан начин позива своје птиће „на ручак“.

За грађење гнезда, сврака је измислила армирани бетон

Код неких врста птица, и женка и мужјак заједнички обављају све послове и дуж-

где би се човек најмање надао да ће је наћи. Још пре двадесет година, код места Арнитлунд, приликом ископавања могила која је праистовишница овог краја вероватно служила као нека врста ђубришта, нађена је једна ципела за коју су стручњаци утврдили да потиче од пре 3.500 година.

Данас се она, заједно с једном нешто „млађом“ ципелом нађеном у близини места Скидструпа, чува у Националном музеју у Копенхагену.

Али, ако помислимо да се на једном цртежу који је још пре 20.000 година човек старијег каменог доба изгребав на зиду своје пећине могу видети и ципеле, онда ће нам бити јасно да је још од најстаријих вре-

ности, Они заједно скупљају материјал и праве гнездо (сеница с дугим репом). Код других, опет, женка сама гради гнездо, док мужјак доноси материјал (голуб гривнаш). А има и таквих где женка све ради сама (кос и дрозд).

Само у једном гнезду сенице с дугим репом пронађено је 2.000 пера повезаних нитима паучине. Спољашњост је камуфлирана лишајевима сличним онима који покривају стабло.

Голуб гривнаш доноси својој женик многобројне суве гранчице, међу којима она сама бира оне које јој одговарају за прављење равнот, нимало удобног гнезда, у које ће она положити два јајета.

Кос и дрозд су као неки инспектори већ обављеног посла: не учествују у грађењу гнезда, већ само надгледају одлазак и долазак своје женке. Оне граде исту врсту гнезда као и голуб гривнаш: чврсту основу од дебелих гранчица, на које стављају влажну зем-

ПАЖЉИВ МУЖ

љу. Затим иду да се купају и одмах се враћају да притисну своје мокро перје на влажну

мена обућа заузимала важно место у гардероби људи. Природно, у топлим пределима где није било много камења човек није имао потребу за jakim кожним ципелама. За песковите и меке терене биле су савишм довољне лаке, једноставне ципеле начињене од једног комада непреправљене коже. Таква је и ципела нађена код Арнитлунда. Горњи део причвршћивао се, као код наших опанака, танким кожним ременом.

Стари Египћани носили су углавном издржљиве и веома, чак и за данашње појмове, елегантне сандале. Коњаничка племена из јужноазијских степа одвајкада знају за неку врсту цизама. Ципеле и сандале

басаној

земљу. Ваљајући се пажљиво по њој, оне дају облик своје гнезду.

Сврака прави армирани бетон! Она сипа мешавину блата и песка у арматуру од бодљикавих гранчица. Притом поступа као најбољи архитекат: прво сагради чврст темељ, затим потпорне стубове и најзад

РАЗМАЖЕНО ДЕТЕ

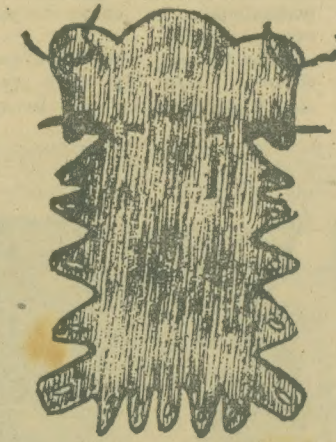
кров. Свракино гнездо траје и по неколико зима.

А ластва, тај узорни градител?... Она меша влажну земљу с пљувачком и уз помоћ овог малтера гради своје гнездо и украшава га перјем и разним длакама. Пишталица у лету прикупља материјал за прављење гнезда: перје, длаке или нити које лете по ваздуху, а онда то све лепи пљувачком.

У сваком гнезду има по једно размажено дете

Мале водене птице или младунчад јаребине лако је подићи. Чим пробију љуску јајета, птићи већ пливају или лете. Али, у већини случајева птичја младунчад су праве бебе. Мај-

старих Римљана не заостају по египатским. Оне су се одржале још дуго после пропасти римског царства, тако да је чак и Карло Велики уз своју свечану царску одору носио само римске ципеле

ЦИПЕЛА ОД ЈЕДНОГ КОМАДА КОЖЕ ИЗ 200-ТЕ ГОДИНЕ ПРЕ НАШЕ ЕРЕ, НАЂЕНА НА ЈИТЛАНДУ

ГОСТИ НИСУ ПОЖЕЉНИ

ка их не напушта, јер би им било хладно. Кад пада киша она рашири „кишобран“ изнад гнезда, а исто тако и кад је сунце сувише јако. Понекад употреби и „туш“: покваси се, па онда стреса над гнездом воду с перја. У гнезду је увек беспрекорно чисто.

Младунчад се рађају слепа. Кад чују позив мајке: „На ручак!“ она отварају кљуниће и рашире патрљке од крила. Отац и мајка начине безброј летова док их не нахране — око 600 дневно за четири младунчета. Постепено уче и да лете и три недеље после рођења напуштају гнездо, јер су онда способна да се самостално хране.

Готово у сваком гнезду има по једно размажено младунче, које увек касни. То је размажено дете које родитељи хране дуже него осталу младунчад, иако је оно већ добило перје и ојачало. Да би се родитељи саклали на њега, оно пушта жалосне крике. А његова браћа и сестре већ увелико воде самосталан живот.

3.300 километара без одмарања

Сеоби птица увек претходи мењање перја. Тако оне полазе на далеки пут снабдеване новим перјем и резервом масти, јер ће на путу изгубити у тежини. А на тим путовањима оне пређу заиста фантастичне раздаљине. Рекорд носи једна америчка птица из врсте штакара, која пређе раздаљину од Алеутских Острва до Хаваја (3.300 километара) без одмарања и начини 250.000 удара крилима!

Зебе, ластве и чворци не лете високо — неколико стотина метара. Али, откривено је помоћу извесних знакова да дивље гуске достижу висину од 9.000 метара!

Ластва просечно лети око 55 километара на час, чворак 70, рода 75, гуска 80, а дивља патка 90 километара.

После летења од 18.000 километара, ластва опет пронађе своје старо гнездо

Ластва проведе зиму у Јужној Африци. У априлу она ће се опет вратити у исто гнездо и на том путу прелетеће 18.000 километара! Многобројним експериментима утврђено је да птице умеју савишено да се оријентишу. Веровало се да за време ових фантастичних путовања старије птице воде младе. Међутим, код зеба, ластва и црвендаћа младунци се селе пре својих родитеља; они полазе на пут којим никад пре тога нису летели.

Све роде не лете истим путем. Већина прелеће Босфор и лети над Турском и Триполисом пре но што стигне у своју зимску базу. Друге прелећу Шпанију и Гибралтар. Уочено је да све птице избегавају да лете преко мора. Посматрајући њихов одлазак, откривено је да избор њиховог пута зависи од места на коме су свиле гнездо.

С

ликар Иља Јефимовић Рјепин родио се 1844, а умро 1930 године. На својој животној стази, дугој 86 година, створио је дела која претстављају славу и понос Русије. Једно од тих бесмртних дела су и његови надалеко познати „Запорошци“ чију слику доносимо.

Израда овог великог уметничког дела дуго је трајала. Она је плод савесних студија до најмањих детаља који се на њој приказују, а њен постанак је једна цела прича.

На имању Абрамцеву, недалеко од Москве, које је припадало породици Мамонтових, окупљали су се многи културни људи, а међу њима и Рјепин. Једне вечери професор Рубец прочитао је и прокоментарисао писмо запорошких козака султану Мухамеду IV (1648-1687).

ха просто „бруји“ цело платно и добија се утисак да од њега писар не може ни да пише. Као што је познато, Гогољ је дао дивну слику козака и њиховог живота у свом бесмртном делу „Тарасу Буљби“, а сам Рјепин на једном месту за њих каже:

„Није тек онако писао Гогољ о њима, све је то истина. Бавољи народ. Нико на целом свету није осећао тако дубоко слободу, једнакост и братство. Цело свог живота Запорожје је остало слободно, ничему се није потчињило“.

Одговор султану саставио је са својим друговима атаман Иван Димитријевич Сјерко.

Израдање професора Рубеца те вечери силно је утицало на Рјепина и он је убрзо после тога направио скицу за ово своје монументално дело, које је

Запорошци

доцније израдио на платну уљаним бојама. Оно је високо 165, а дуго 265 сантиметара.

Скица „Запорожаца“ израђена је 1878 године, али уметник се није дао одмах на посао да је изради у потпуности. Осећао је колико је то велики и тежак посао. Радио је друге слике, а на њу се повремено навраћао, студирајући готово сваки детаљ који је приказан на слици.

На једном месту Рјепин износи како га је посетио Толс-

ПИШУ ПИСМО

Наиме, султан је захтевао од Запорожаца да му се поклоне, да постану турски поданици и да пређу на ислам. Смели и храбри господари руске степе, уместо изјаве покорности, писмено су одговорили султану једним сочним речником, а њихов потсмех сликар је сјајно изразио и на слици. Од тог сме-

тој. Велики писац пажљиво је посматрао „Запорошце“ док их је Рјепин радио и указао му на многе појединости. Рјепин је о томе записао и ове речи: „Осетио се одмах мајстор за историске ствари; био сам спреман да га изљубим за те сугестије“.

Да би дело што боље и савесније израдио, Рјепин путује у Запорожје а доцније и у друге области, па и у Малу Азију, где тражи потомке Запорожаца. Скупља све што би му могло да слика буде вернија. Чита сва дела о Запорошцима

која му дођу до руке, прикупља одећа, оружје и друго, а пажљиво тражи и моделе за личности на слици. За писара му је послужио као модел украјински историчар Д. И. Јаворницьки, а за судију В. В. Тарновски, спахија из Каче-новке. Он је одевен у богату

запорошку ношњу 17 века, са сабљом и пиштољем за појасом. За јесаула послужио му је као модел глумца Ф. Стравински. Слика је довршио 1889 године. Када је слика била готова купио ју је цар Александар III за Руски музеј и дао за њу 35.000 рубаља. Ниједан руски сликар тога времена није продао по ту цену своју слику. То је био не само велики успех великог сликара, него и рекорд на сликарској пијаци.

КИНИН

Кинкона, жена шпанског вице краља Перуа, разболела се 1638 године од грознице, а излечила се од ње благодарем средству које су у таквим случајевима употребљавали Индијанци: напиту справљеном од алкохола у коме су извесно време стајале гранчице неког дрвета које тамо расте. Она је о чудотворном леку писала својим познани-

цима у Европи и по њеном имену догле непознато јужно-америчко дрво добило је на-

зив „Кинкона“. Када су, 1820 године, француски научници Пелетије и Кавенту из ове

ЗАШТО КАЖЕМО?...

биљке издвојили горку лековиту супстанцу, назвали су је према имену дрвета — кинин.

МЕФИСТОФЕЛСКИ СМЕХ

Каквемо: мекфистофелски смех, мекфистофелски осмејак кад желимо да опишемо злобан, подругљив смех који не наговештава ништа добро.

Свима је познато да епитет „мекфистофелски“ потиче од имена злог духа из Гетеовог „Фауста“. Мада је Гете створио име Мекфисто, он га није и буквално измислио. Наиме, он је од франкфуртских Јевреја чуо израз „мекфашет офен“, што значи „онај који шири мрак“, и од тог израза сковао је име свом демонском јунаку.

КАМПАЊА И КОМПАНИЈА

Мада речи „кампања“ и „компанија“ звуче слично, заједничко им је једино то што обе долазе из латинског језика.

Код нас постоји израз „бојно поље“. Латинска реч „кам-

пус“, од које је постала речвиту супстанцу, назвали су је према имену дрвета — кинин.

Компанија, пак, долази од латинских речи „кум“, што значи „са“, и „панис“ — хлеб, те је у почетку означавала о собе које заједно једу хлеб, седе за истом трпезом.

САТИРА

Сатира је, као што знате, књижевни род у коме се от- кривају и осмејавају пороци и мане друштва или поједи-них лица. Обично се сматра

да реч „сатира“ долази од и- мена сатира — шумских по- лубожанстава из старе грчке

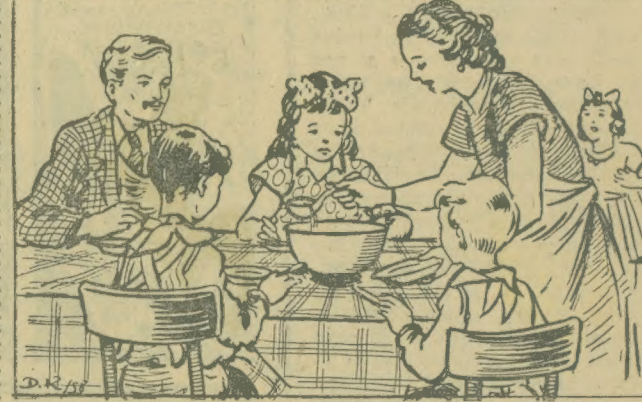

митологије, веселих брадатих бића с козјим или коњским реповима и ногама. Уствари, венал.

израз „сатира“ постао је од назива римског јела „ланкс сатура“ (јело од свега и свачега). Тим именом су касније у Риму називани песнички производи нарочито жанра, написани не једним истим стихом, као што су захтевала правила поезије, већ по дужини разним врстама стихова. Ова песничка форма употребљавала се нарочито за песме којима је био циљ да некога или нешто разобличе и коју је до савршенства довео побића с козјим или коњским знати римски сатиричар Ју- реповима и ногама. Уствари, венал.

ДОБРОВОЉНИ РОБИНСОН

Институт за биолошка истраживања у Есену хтео је да израчуна колико износе минималне човечје потребе у

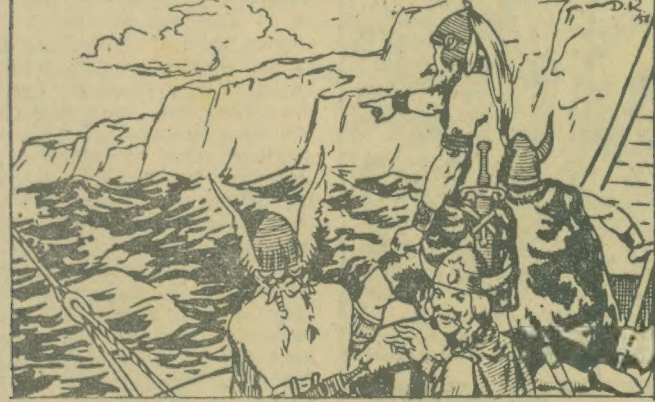

храни. Понудио се као добровољац инжењер Вилхелм Вилинг. Са својом породицом од шест чланова, он је пуних пет година живео искључиво од производа са хектара и по земље на периферији града. Могоао је да купи једино: со, квасац, хеми-ска ђубрива и тресет за гориво. Четвртина земљишта била је под поврћем и воћем, док је на оставом делу гајио жито, шећерну репу и уљану репицу. Од домаћих животиња имао је једну козу, свињу, две кокошке и два кунџића.

Пре неколико дана, инжењер Вилинг је свечано прославио повратак у нормалан живот. Том приликом изјавио је да он и његова породица нису оскудевали ни у чему. Из дневника који су они водили за протеклих пет година, изра-чунато је да су уносили у организам просечно 4.000 калорија на дан. Стручњаци Института извели су из тога закључак да би Земља, таква каква је, могла да прехрани 10.400.000.000 људи, тј. четири пута бројније становништво од данашњег.

САОБРАЋАЈНИ ЗНАЦИ ПРЕ ХИЉАДУ ГОДИНА

Како изгледа, Викинзи су још пре више од хиљаду година употребљавали саобраћајне знаке на ваикинским рас-

кроницама и опасним местима. Један такав знак откривен је недавно код Сјелеброма, у Данској.

МОЋ НАВИКЕ

Американци су познати по томе што на сваком кораку дају добровољне прилоге, не интересујући се много ко те прилоге тражи. Они често и не прочитају оно што је написано испод малих касица постављених на видном месту, већ ревносно спуштају ситнину. Да би се нашалио на рачун станов-ника малог града Ларнеда, апотекар Вајлер ставио је једног јутра, поред благане у својој апотеци, малу касицу за добро-вољне прилоге с натписом: „Приложите нешто за мој годи-шњи одмор. Бићу вам много захваљан. Ц. Вајлер“. Кад је увече отворио касу, нашао је 17 долара и 30 центи.

Италијанска штампа је у последње време много писала о „новом систему“ за дешифровање етрурског језика, који је наводно пронашао лингвиста Лицинио Глори. Књига италијанског лингвисте још се није појавила, али оно што је досад објављено о Глоријевом „систему“ изазвало је код стручњака јаку сумњу у озбиљност овог научног подухвата. Развила се жива полемика, у којој падају и тешке речи. Тако се, на пример, енглески научник Сајц не устручава да Глоријеву теорију назове шарлатанском.

Шта се дознало и шта се не зна?

То најбоље показује колико је ово питање спорно међу научницима. Етрурски језик представља велику тајну, коју још нико није успео потпуно да одгонетне. Истина, Глори није једини који је тврдио да је пронашао „кључ“ за решење тајне. Озбиљни научници, као Хербиг у деветнаестом и Косен и Паоли-Вистова у нашем веку, веровали су да су нашли решење и, донекле, заиста допринели бољем познавању овог проблема, али етрурски језик као такав остао је неразјашњен.

Међутим, из историје је познато да су Етрурци имали врло развијену књижевност. Из списа старих римских писаца, нарочито Варона, види се да су Етрурци знали за легенду о Тројанском рату и да су писали многе књиге, посвећене историји, поезији, драми, као и књиге религиозног карактера. Ниједна књига није остала сачувана, али то не значи да се изгубио сваки траг етрурског језика. Постоји, на пример, обиле (око 10.000) надгробних споменика са натписима на етрурском језику. Још крајем осамнаестог века, опат Лујџи Ланци успео је да на основу тих натписа тачно одреди значење етрурских писмена, која су у многоме слична грчкој азбуци. То је помогло да се дешифрују натписи на надгробним споменицима и поставе нека правила језика. Али, натписи су врло кратки; садрже само име покојника, место његовог рођења и датум, и понекад име сродника који споменик подиже.

Довили се људи...

Младим уметницима у Ослу који још не могу да уновче своја дела омогућено је да преко једне, нарочито у том циљу створене — организације — своје слике и скулптуре замене за намирнице и разне предмете за домаћу употребу. Своје жеље уметник саопшти руководиоцу „центра“, који у листи провери шта друга страна нуди. Сопственик ресторана, на пример, вољан је да да 12 обода за малу улану слику Венеције; лекар је спреман да извесно време лечи уметника и за ту услугу тражи акварел Осла; кројач ће сашићи одело графикару који би му изradio рекламу за његов салон, зубни лекар ће вајару оправити зубе у замену за модерну малу пластику итд. Систем „услуга за услугу“ добро је прихваћен и већ је не једном младом даровитом уметнику помогао да преброди критичан период, док не буде познат јавности.

И СВЕ ЗНА, И СВЕ ИЗДРЖИ

Француз Жилијен Кокар је свестран спортиста и у исто време чудо од издржљивости. Оно што је он извео једног једног дана, тешко да би ко други могао да учини. Најпре је играо на фудбалској утакмици, а одмах затим учествовао на лакоатлетском такмичењу. Тамо је у трци на 100 метара освојио прво место, у скоку у вис друго, а у бацању кугле треће. После тога, појавио се као јачак у препонској трци, а истог вечера био голман на утакмици у ватерполу.

Од имена која се најчешће јављају на надгробним споменицима нека су позајмљена од Римљана, као Каје (Кајус), Марце (Маркус), Тите (Титус), а од оригиналних етрурских најчешћа су: Арнт, Ауле, Ларт, Ситр и друга. Утврђена су и нека граматичка правила. На пример, сва женска имена изведена су наставком на или а: Арнтиа, Аулеа, Лартиа, Ситриа итд. Префикси служе и за одређивање сродства. Тако је Арнтеса жена Арнта, Аулеса — жена Аулеа, Лартиал је Лартов син, а Лартиаиса жена Лартовог сина. Наравно, сви ти натписи, по својој природи, епиграмског су карактера и речи не само да су ограничене по броју, већ још више по свом значењу. Дешифровање тих натписа помогло је да се уђе у тајну етрурског језика, али не и да се она расветли.

Једини текст на етрурском језику

Истина, постоји један текст на етрурском који није епиграмски, није кратак, надгробни натпис, већ има преко двесте речи и говори о збивањима религиозног карактера. Један једини. Тај текст је исписан на повоју којим је обавијена једна мумија. Мумија се налази у Археолошком музеју у Загребу. На седам ланених трака, ширине 4,5 до 6,5 сантиметара, а дугих укупно 15 метара, исписано је 1.500 слова, односно 500 речи. У загребачки музеј мумија и повој донесени су 1864. године, посебно једно од другог. Каква веза постоји између натписа на ланеним тракама и мумије, предмет је дугог научног испитивања, досад још незавршеног. Мишљења су различита.

мет је дугог научног испитивања, досад још незавршеног. Мишљења су различита.

„Загребачка мумија“ постала је одређен појам за све научнике који се баве изучавањем етрурског језика. Она крије

тајну тог језика. Оно што се сазнало дешифровањем натписа са надгробних споменика довољно је да се наслучи шта садржи текст на повоју „Загребачке мумије“, али не да се он и протумачи, још мање

да се поставе одређена правила за разумевање етрурског језика.

„Кључеви“ који не отварају тајну

С текстом на повоју „Загребачке мумије“ чињени су разни огледи. Средином прошлог века, Франц Боп, један од најбољих познавалаца индогерманских језика, покушао је да докучи тајну примењујући метод упоредне граматике сродних језика. Извесна граматичка правила и обрасци појављују се у свим старим језицима индогерманске групе, из које су произишли многи модерни језици. Та правила треба, дакле, да важе и за етрурски језик. Али, она не важе. Мада је етрурски народ живео у Средњој Италији, његов језик нема никакве везе с латинским и ни с једним другим језиком којим се у то време говорило у том етнографском подручју. Етрурски језик не припада групи индогерманских језика.

До истог резултата довели су и покушаји да се текст на повоју мумије у загребачком музеју протумачи правилима и обрасцима семитских језика. Етрурски језик не припада ни тој језичкој групи. Неки су му нашли сличност са албанским језиком, други с финским, али протумачио га није нико. Професор Сајц и неки други поставили су теорију да је језик Етрураца језик *sui generis*, тј. није сродан ниједној познатој групи језика, већ је припадао некој језичкој групи која је потпуно изумрла.

Етрурија и њен народ

Разјашњење етрурског језика отежава и та околност што науци није јасно ни порекло етрурског народа. Једни сматрају да је он неко малоазиско племе које се доселило у Италију, док су по другима Етрурци најстарији становници Апенинског Полуострва, његови прави староседеоци и праоци Римљана. И по римском предању Етрурија је била моћна и богата држава давно пре него што је Рим постојао. По причањима која је забележио Варон и други римски писци, свој највећи процват етрурска држава је доживела у једанаестом веку пре наше ере.

Чак и тамо где престаје легенда и почиње историја, ми видимо Етрурију као моћну поморску државу, која се удружује с Картагином против Грка и доминира целом Северном и Средњом Италијом. Рим је такође под етрурском доминацијом и признаје власт етрурских краљева. Главни град Етрурије био је Веи, петнаест километара далеко од Рима, који је 396. године пре наше ере освојио римски војсковођа Камилус и тако га савршио са земљом да од њега ни трага више није остало.

Но, многи други археолошки налази и документи говоре о великој цивилизацији коју су Етрурци створили и неговали. Они су, за своје време, били најдаље отишли у знању медицине, астрономије, металургије, градње друмова и градова. Њихови гробови и надгробни споменици доказ су њиховог високог уметничког укуса и смисла. Тај уметнички смисао огледа се у облику њихових ваза и слика маланих на вазама, од којих су многе нађене у откопаним гробовима.

О Етрурцима, њиховом животу, њиховом оригиналном и у оно време напредном државном и друштвеном уређењу и о њиховој уметности, постоји читав један наука, и многошта је разјашњено и утврђено. Само тајна етрурског језика још није расветљена и „кључ“ Италијана Глорија, као што није први, свакако неће бити ни последњи којим ће се покушати да се докучи тајна коју „Загребачка мумија“ чува у свом повоју.

Може да се замени...

На основу дугогодишњих испитивања стручњака, дошло се до закључка да извесне основне животне намирнице могу да се замене другима које ће имати исту хранљиву вредност. На пример, сто грама све жег меса можемо заменити узимањем једне од следећих намирница: 100 грама изнутрица, 100 грама рибе, два јајета, пола литра млека, 250 грама печурака. Уместо 100 грама хлеба можемо узети: 70 грама двојека, 60 грама кекса, 70 грама разних теста, 75 грама пиринча, 75 грама сувог поврћа (пасуља, сочива, грашка), 350 грама кромпира, 150 грама кестена или 90 грама сувог воћа (урми, смокава, шљива). Замену за 100 грама бутера представља: 100 грама масти, 85 грама уља, 100 грама маргарина или 120 грама свеже сланине.

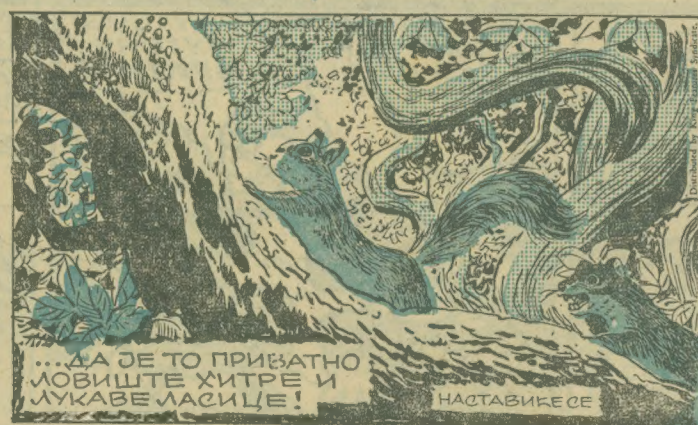
„НЕЧУЈНО“...

„Нечујно“ успостављање телефонске везе помоћу радио-отпремника између лица која нису много удаљена једно од другог увелико се примењује у америчким фабрикама, трговинама и болницама. Лекар једне бостонске болнице носе у џепу мали транзисторски пријемник који одговара само на једну таласну дужину. Ако неко телефоном тражи лекара, телефониста у болничкој централни пронађе на свом отпремнику његов број и у истом тренутку, џепни пријемник тихо зазуји. Лекар има тада да подigne слушалицу њему најближег апарата и да обави разговор. У Детроиту је овај систем веома разгранат. Тамо лекари могу да се претплате на радио-позивну службу, која их у хитним случајевима проналази и на 55 километара наоколо.

WALT DISNEY

ПЕРИ

ПРЕМА ПРИЧИ ФЕЛИКСА САЛТЕНА АУТОРА „БАНДИЈА“

ПОВРШИНСКИ СЛОЈЕВИ МЕСЕЦА

Совјетски академик Дмитриј Коржински, у једном чланку у часопису „Наука и живот“ изражава наду да неће проћи много времена па да ракета избачена за Земље стигне до Месеца, обиће око њега и упутити нам аутентичне податке о површинским слојевима на пратиоцу наше планете. Подаци којима данас располажемо о минералогiji, петрографији и тектоници Месеца, — пише он — веома су противречни. Неки научници сматрају да су кратери на Месецу слични вулканским кратерима на Земљи, док други мисле да су слични-

ји метеорским кратерима. По начину како се одбија светлост, планински масиви на Месецу могу бити налик на Земљине вулканске масиве, особито базалтне, а делимично могу претстављати пешчану масу или вулкански пепео. Но, све су то само хипотезе, које ће бити проверене тек кад добијемо у руке узорке површинских слојева са Месеца. Истраживања у овом правцу створиће могућност да човек боље упозна васиону, али ће истовремено дати податке корисне и за проучавање тектонике на Земљи.

Јапанска подморница од 65.000 тона

Недавно је енглески маршал Монтгомери изјавио да се у једном јапанском бродоградилушту гради подморница од 65.000 тона која је намењена превозу робе. Изјава је имала снажан одјек, јер до тога дана нико није знао ни да су планови израђени. Из разговора са енглеским стручњацима могло се закључити да су за исход ове градње веома заинтересовани али да не верују сасвим у крајњи успех. Залитан како је то сазнао, маршал Монтгомери је изјавио да не може ништа да каже о извору

овог обавештења. Уосталом, вест може да буде потпуно сигурна, јер Јапанци већ имају богато искуство у изградњи циновских бродова. У последњем светском рату имали су оклопаче од 65.000 тона, данас располажу огромним танкерима, а у лукама имају довољно дубинског простора за подводно пристајање великих подморница. Јапанци су се одлучили на овај подухват зато што знају да је подморски транспорт колико јевтинији, толико и технички лакши.

НАЈСАВРЕМЕНИЈИ ТЕЛЕВИЗИСКИ АПАРАТИ

На телевизијским апаратима угледнијих личности у Лондону од пре извесног времена могу се видети специјалне дирке, које су повезане с телевизијским студијем који емитује програм. Ако су гледаоци незадовољни програмом, треба само да притисну дирку и у истом тренутку у студију се зачује одређени звук. Телевизијске компаније желе на овај начин да провере какав утисак на гледаоце остављају поједини извођачи.

Једног дана, 1878 године, запитали су Томаса Алву Едисона (1847—1931), славног америчког проналазача:

— Који вас је проналазак највише намучио?

— Електрична светлост, — одговорио је Едисон.

Затим је наставио:

— Никада нисам клонуо у свом раду. Увек сам сматрао да ћу успети. Али, то не могу рећи за своје сараднике. Могу да нагласим да за све време свог истраживачког рада никад нисам учинио одједном неко откриће, јер цео мој рад на проналажењу био је веома дуг. Најпре бих створио замисао, заправо неку малу теорију, и радио на њој догод не бих увидео да је погрешна или тачна. Ако бих утврдио да је погрешна, одбацио бих је заувек и стварао нову теорију. То је за мене био једини могућан начин да радим на решењу неког проблема. Укратко, ја сам без претеривања могу рећи да сам створио 3000 разних теорија у вези са електричном светлосћу. Свака ми је у извесном моменту била разумна и изгледала тачна, али су експерименти само у два случаја потврдили њену истинитост.

3.000 ТЕОРИЈА

Овај снимак био је начињен после пет дана и пет ноћи непрекидног рада на усавршавању фонографа 1888 године.

Едисон је, као што је познато, творац многих проналазака, а један од њих је и електрична сијалица. Његова сијалица са угљеним нитима служила је неколико деценија, све док није пронађена си-

Модел прве електричне сијалице коју је пронашао Едисон 1878.

јалица с металним нитима. Године 1881. изложбе у Њујорку и Паризу биле су осветљене Едисоновим сијалицама.

„СУНЦЕ“ НА ЗЕМЉИ

У августу прошле године, у британској централној за атомску истраживања у Харвелу прорадио је нови погон коме је дато име „Зета“. И већ стижу вести о првим успесима са овом машином која служи само једном циљу: потчињавању енергије водоничне бомбе, тј. сунчане енергије, у мирнодопске сврхе. Постигнуте су температуре веће од милион

Целзијевих степени. За време хиљадитих делова секунда појавили су се неутрони.

За неуспешне то није ништа нарочито, али је за научнике ова неочекивана вест од огромног значаја. Показало се да се процес који се у водоничној бомби развија као неконтролисана експлозија може поновити експериментално, као оглед, тачно по жељи и под руководством научника.

Познато је да се у водоничној бомби — и на Сунцу — уједињују по два атома тешког водоника, деутеријума. Они се топе и прелазе у атоме хелијума, при чему се ослобађају огромне количине енергије у облику топлоте. Четири грама деутеријума — количина водоника која се налази у 27 литара обичне воде — дају 100.000 киловат-часова енергије. Да би се то постигло, потребно је у обичној електрани 200 тона угља, а у атомској централној 100 грама урана.

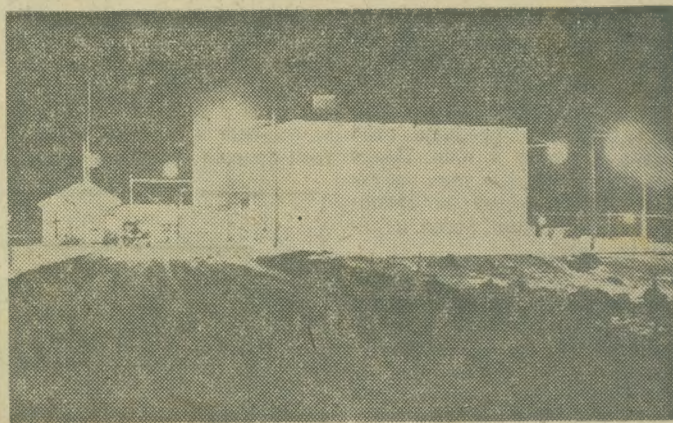
Међутим, није једноставна ствар произвести овај процес спајања атома тешког водоника. За то је потребна огромна температура. Да би се она добила, употребљава се у водоничној бомби „нормална“ атомска бомба. То се свакако не може обавити у обичној електричној централној. Једини начин пружа апарат магнетске енергије у коме се деутеријум у гасовитом стању спаја с прописном енергијом путем прањкења циновских кондензатора. „Зета“ је, дакле, апарат помоћу кога се овај научно-технички поступак може експериментално обавити.

Према томе извештај из Харвела значи да је постигнут одлучујући почетни успех. На температури од милион степени појавили су се у апарату неутрони. По један протон и неутрон образују језгро атома тешког водоника. Приликом њиховог спајања, ослобођени неутрони су носиоци енергије која се онда ствара.

„У погледу термонуклеарне енергије — изјавио је пре неколико месеци у Оксфорду сер Џон Кокрофт, директор енглеског Института за атомску истраживања — ми се данас налазимо можда у истом стадијуму као што је то био случај 1940 године са енергијом произведеном распадањем атома“. Управа овог енглеског института позвала је главна индустријска удружења да израде — уколико је то могуће — апарате за мерење температуре од једног до шездесет милиона степени.

»Чаробни штапић«

НАШЕГ ВРЕМЕНА

У близини Аркоа, у америчкој савезној држави Ајдахо, почео је 29 децембра 1951 године један историјски експеримент: тога дана су, први пут у историји, електрогенератори једне мале електричне централе покренути топлотном енергијом добијеном из атомског реактора. На овај начин добијена електрична струја била је у почетку употребљена за осветљавање и рад техничких уређаја у самој лабораторији за атомску истраживања. Три и по године касније, 17 јула 1955, домове и улице малог града Аркоа обасјала је светлост добијена из опитне атомске електричне централе.

Зрачење изотопима употребљава се и у одгајивању биљака. Научници су успели да помоћу зрачења семена или тек изниклих биљака добију нове врсте, отпорне према извесним болестима или такве које дају веће приносе, имају нову боју или облик. На слици су дате две стабљике биљке соје. Она лево, виша и отпорнија, израста је из семена које је било изложено зрачењу радиоактивних изотопа.

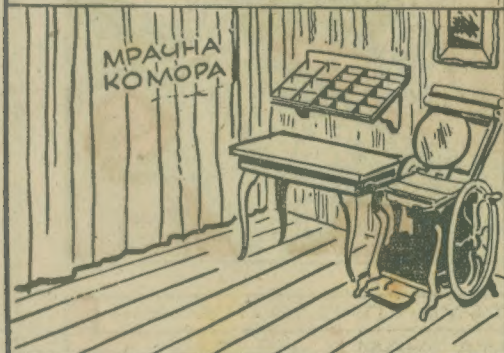
Зрачењем изотопима могу се животне намирнице конзервирати за дуже време. Кромпир у доњем реду били су 16 месеци пре то што је начињен овај снимак изложени таквом зрачењу. Они сами нису радиоактивни, а остали су свежи као кад су извађени из земље. Ради упоређења, дати су у горњем реду обични кромпир исте старости.

ОД ИКАРА ДО РАКЕТЕ

ДА БИ ПРОСЛАВИО ОСНИВАЊЕ ФРАНЦУСКОГ АЕРОНАУТИЧКОГ ДРУШТВА, ФЕЛИКС НАДАР, ЊЕГОВ ИСТАКНУТИ ЧЛАН И ПОЗНАТИ ФОТОГРАФ, САГРАДИО ЈЕ „ДИВ“.

„ДИВ“ ЈЕ ЗАИСТА БИО КАО КАКАВ ДОМ. ИМАО ЈЕ СПАВАЊУ СОБУ, КУХИЊУ, ТРОПЕЗАРИЈУ, ПАЧАК И МРАЧНУ КОМОРУ ЗА НАДАРОВО ФОТОГРАФИСАЊЕ... А, ПОРЕД СВЕГА ТОГА, И РУЧНУ ШТАМПАРИЈУ!

ВИСОК 60 МЕТАРА! 30 МЕТАРА У ПРЕЧИНИ! ГОНДОЛА ИМА ДВА СПРАТА... А ИСПЛЕТЕНА ЈЕ ОД ВРБОВОГ ПРУКА! У „ДИВУ“ КЕМО СЕ ОДЕЉАТИ КАО КОД КУЉЕ!

НА СВЕЧАНИ ЛЕТ НАДАР ЈЕ ПОВЕО ПЕТАНАЕСТ СВОЈИХ ПРИЈАТЕЉА. БИЛО ЈЕ ТО УЈЕСЕН 1863. САТИМА СУ ЛЕТЕЛИ ИЗНАД ПАРИЗА... АЛИ НИСУ ПРИМЕТИЛИ...

Сваке године, у току седам дугих месеци, ловци на китове напуштају своје луке, прелазе мора и океане и састају се у хладним водама Антарктика. С морнарским бртчацима, на командном мосту прекривеном ледом, ношени морским струјама између ледених брда, у декору осветљеном поноћним сунцем, људи лове највећу дивљач на свету. Припада прошлости оно време кад су се харпунери на малим чамацима приближавали чудовиштима, да би им у циновско тело заболели харпун, ризикујући сваког тренутка да кит ударцем репа смрви и чамац и њих. Данас лов на китове није тако узбудљив, али је живот на бродовима-китоловцима остао и даље напоран.

Норвешки књижевник Хакон Миелке укрцао се на брод „Космос III“, циновску пловећу фабрику, да би све до поларног круга пратио флотилу од десет бродова-китоловаца. Ево шта он пише о том лову.

Брод на девет спратова

„Космос III“ је на кеју. Бродске машине су под паром. У малој норвешкој луци Сандефјорд лето је још само успомена. Већ је давно завршена жетва у пољима и берба воћа. Хладни зимски ветар прешао је преко брега и њихово ситно лишће почиње да се грчи... Сељаци остављају своје дрвњаче и покривају тракторе. Са дна ормана ваде друга одела, напунена мирисом мазута, рибе и ужеженог уља: то се они припремају за полазак у лов, са кога ће се вратити тек крајем пролећа, кад стигне време за сетву.

На брод „Космос III“ укрцао се око четири стотине људи. У један час и тридесет минута — с два часа закашњења — велики бродски пропелери почињу да се окрећу. Кренули смо. Кљун брода управљен је према Кирасоу, на Антилиским Острвима. Одатле ћемо се упутити ка Валвису, да се придружимо флотили китоловаца која тамо чека.

Наш брод дугачак је преко 150 метара, док је изнад воде висок, без катаржи, око двадесет метара. Да би се од доње палубе дошло до командног моста, треба прећи 65 степеника. Кад стигнете горе, готово сте без даха. И тада, ако сте подложни ма и најмањој вртоглавици, треба добро да пазите, јер се налазите на више од петнаест метара изнад водене површине.

То је брод на девет спратова, шест изнад воде и три испод ње. Доле су погонске машине, а горе права фабрика, са својим радницама, лабораторијама, канцеларијама. А да и не говоримо о уређајима за навигацију — радару, сондама за ултразвук, радио-отпремницима и пријемницима и телефонској мрежи.

На петом спрату налазе се одељења за официре, њихова купатила и кабине, као и просторије у којима за време путовања станују виши службеници и претставник владине комисије за контролу. Јер, лов

на китове регулишу врло строги прописи, чије поштовање обезбеђују владини органи. Тако је, поред осталог, строго забрањено убијати мале китове, као и женке које још доје своје младе. Даље, прописано је кад се отвара лов и кад се завршава. Сваки брод-фабрика има право да преради одређен број китова.

На трећем спрату смештени су нижи официри, механичари, хемичари, радиотелеграфисти и службеници секретаријата. На другом се налази магацин за храну купљену у Норвешкој: 80 тона кромпира, 30 тона свежег меса у хладњачама, 40 тона сољеног и сушеног меса, 27 тона брашна, десет тона шећера, четири тоне бутера, две тоне маргарина справљеног од китовог уља, као и свињац са око шездесет свиња.

Најзад, у бродском арсеналу налази се око 120 километара ужади свих дебљина, 1600 харпуна и муниције за топове који избацују харпуне 2.000 обичних бојевих метака и 12.000 зрна која експлодирају три секунда после поготка.

Почиње велика авантура

У Валвису, харпунери су се укрцали на своје китоловце, који послушно, по белом пенушавом трагу, прате наш брод. Но, кад смо стигли у област лова, свак је отишао на

своју страну и — почела је велика авантура. Првог месеца лови се само једна врста малих китова. Тек 5 децембра почиње лов на праве, велике китове.

С китоловаца се сада, и дану и ноћу, вреба на дивљач. Само једном недељно пристају уз „Космос III“, да би се снабдели хлебом и двококом и да испоруче „фабрици“ уловљене китове, које вуку помоћу огромног конопца обавијеног око китовог репа. Да би се ублажио ударац о брод-фабрику у случају јаке буре, која је овде честа, китоловци се користе китом као тампоном.

Најзад, и ми смо се нашли уред прекрасног јата китова који су снажно дували, као по неком утврђеном реду.

— Кит с десне стране брода! — чуо се глас морнара са осматрачнице.

Харпунер је као ветар излетео из своје кабине и зачас се нашао крај топа на предњој палуби.

— Прешао је на леву страну! — виче поново осматрач.

— Ено га позади...

Одједном, сви ми који смо се налазили на палуби, пали смо као покошени. То се брод, без претходног упозорења, окренуо готово у месту... Кит изводи, пред нама дивну игру, која као да га забавља. Он рони, остаје под водом четири до пет минута и поново се појављује на површини, али на месту где га уопште не очекујемо. Таква игра траје док се кит не умори, а то се примећује по томе што све чешће израња да би удахнуо ваздух. Још две до три такве параде... и харпунер удешава своју нишанску справу.

— Пали!

Харпун је излетео из топовске цеви праћен звиждуком, вукући за собом најлонски конопцац...

Радио-станција на киту

Данас је „Космос III“ сувише далеко да би китоловци могли да одвлаче ловину до њега. Због тога кит остаје на месту где је убијен. Морнари му забоду у тело заставицу и, за сваки случај, пошто може да нађе магла, оставе му на леђима малу радиоемисиону станицу, која ће им својим сигнаlima омогућити да га сутрадан лако нађу.

Кад пронађе кита, брод-фабрика се окрене према њему крмом, испод које се отварају огромна врата, као улаз неког тунела: једна коса равна сјајна од трагова масти и леда, омогућује да се ова огромна животиња подигне на палубу. Чује се шкрипа дизалица, које као од шале односе кита на место на коме почиње прво „пранирање“.

Неколико часова касније, уз помоћ моторне тестере, кит је исечен у комаде. Слатина, месо и кости — све заједно куваће се у огромним казанима загреваним паром и полако ће се претворити у уље.

Китово уље служи данас за производњу маргарина, затим за справљање разних масноћа за кухињу, у производњи сукана (да би било мекше), за сапун, за разне фармацеутске производе и за производњу глицерина. Зејтин од китове јетре је веома богат витаминима, а месо у конзервама може својим укусом да конкурише говедини.

Тачно у поноћ 26 марта, лов престаје. Људи су весели: сви су се зажелели куће, а и лов је био успешан. Од зараде најзад ће моћи да купе оно што им је недостајало у домаћинству, а остаће нешто и да обрадују укућане. Уосталом, и време је за повратак, јер је на површини мора почела да се хвата ледена кора, која већ отежава пловидбу.

ПОДВОДНИ СИГНАЛИ

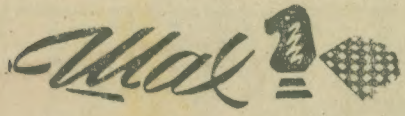
Хидроавион је летео над Тихим Океаном. Изненада је из мотора сунуо пламен. Пилот је с муком спустио авион на таласе. Како сад да јави о несрећи кад је радио-станција неисправна? Командир екипе сетио се и бацио у воду бомбу. Нека она пронесе глас о несрећи. И одиста, чиме је дошла помоћ. Звук експлозије бомбе, који није био тако снажан, чуо се истовремено на два копна — у Азији и Америци.

Научници су дошли до занимљивог открића. Показало се да слој воде у коме је одјекнуо макар и слаб звук може да га распростре на стотине и хиљаде километара. У Атлантском и Тихом Океану овај „звучни подводни канал“ налази се на дубини од 500 до 1200 метара, а у поларним морима на самој површини воде.

Авиони и бродови снабдени су данас нарочитим бомбама. Оне су тако начињене да експлодирају баш на дубини звучног канала. Пријемне станице региструју звук експлозије. Пошто се зна његова брзина, може се тачно утврдити положај брода који тражи помоћ.

НАСТАВИЋЕ СЕ

Учимо шах

Почнимо да учимо шах, једну од најстаријих и најлепших игара коју су људи измислили. Та борбена игра, пуна безбројних могућности за разне комбинације, подједнако привлачи и децу и одрасле.

За петнаест до двадесет часова, ако није дан не пропустиће научиће лепо да игра шах, а после ће многи, то се разуме, наставити сами да се усавршавају. И врло је вероватно да ће неко од вас који се први пут сада, кроз ове часове, упознаје са шахом једног дана постати чувени шахиста.

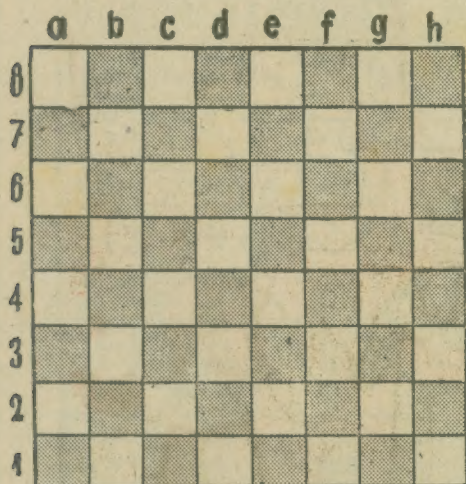
У току учења биће речи о историји шаха и о славним шаховским именима, а сад бисмо одмах прешли на посао. Пошто су ови часови намењени онима који уопште не знају да играју шаха, почећемо од најосновнијих ствари.

У шаховској игри учествују два играча, који седе један према другом. Они, разуме се, морају да гледају на шаховску таблу која лежи између њих. Могуће је да се један од њих окрене од табле или закључи, па му се казује шта чини његов противник и он према томе осмисли шта сам треба да уради. За такву игру „наслепо“, без гледања на таблу, потребно је добро памћење, жива машта и много шаховског искуства.

Има шахиста који могу да играју истовремено против више играча. С таквим шахистима и њиховим „партијама“ упознаћемо се доцније.

Поменусмо шаховску таблу, а још не знамо како она изгледа. То је плоча од дрвета или неког другог материјала а има облик квадрата и подељена је на 64 квадратића или „поља“, од којих су половина беле боје, а половина црне. Шаховска табла поставља се увек тако да крајње поље на десној страни, у првом реду, испред сваког играча буде бело.

Изглед и положај шаховске табле показује вам овај цртеж:

Бројеви са стране и слова изнад плоче служе нам за означавање шаховских поља.

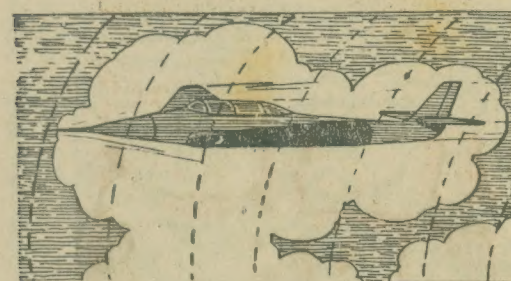
На оваквој плочи два шаховска играча воде борбу. Да ли ће та борба трајати неколико минута, сати или дана, то зависи од снаге противника и од времена које им стоји на располагању за размисаљање.

Шта се употребљава у шаховској борби, каквим се оружјем шахисти служе, то ћемо видети следећег часа. Засада је доста, само би, место понављања и пресличавања, било добро да нацртате шаховску таблу са овим бројевима и словима, пазећи да вам крајње поље у доњем десном углу буде беле боје.

»НЕВИДЉИВИ«

АВИОНИ И РАКЕТЕ

Еналези су проналазачи радара, а сада јављају да су постигли добре резултате са једном нарочитом материјом. Кад се њоме премаже авион или ракета, ниједан радарски уређај не

може да их открије. Наше уређаји не региструју, као да одаслани радио-таласи нису наишли ни на какву препреку.

На последњем ваздушном митингу у Фарнбороу, у Енглеској, откриће је изазвало велико изненађење. Пронађена материја врло је сложеност састава. Састоји се од течност каучука, од каучукових листића који су „спојени“ помоћу бакра, штд. У овим саврху искористићена је чак и печена земља.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

За дуже осћајање иог богот

Британска лабораторија за поморска испитивања пронашла је једну дрогу која ће помоћи људима да дуже остају под водом. Досад су гњурци дисали помоћу кисеоника који су носили у боцама на леђима. Међутим, услед удисања чистог кисеоника јављају се понекад грчеви и долази до губљења свести. Нова дрога треба да отклони ове недостатке и да омогући дуже задржавање под водом.

Британска и француска морнарица већ су и раније вршиле опите на животињама, у циљу спречавања штетног дејства кисеоника код гњураца. Сем тога, уместо чистог кисеоника, гњурцима који су одлазили дубоко под воду давано је да удишу мешавину азота и кисеоника. Али, мада боља од чистог кисеоника, ни ова мешавина није идеална, јер под великим притиском доводи до осећаја дремљивости.

Сателити се неће суларити

Према мишљењу једног немачког астрофизичара, не постоји готово никаква могућност да се вештачки сателити међусобно сударе. Он сматра да би до судара два сателита могло доћи једанпут у неколико милиона година. Ако посматрамо бродове на океану, видећемо да се судари међу њима догађају врло ретко, и то само у близини пристаништа. Међутим, ако узлетимо у ваздуху, на неколико стотина километара од Земље наилазимо на огромно пространство с три димензије. У таквој средини вероватноћа за судар готово и не постоји.

БОРБА ПРОТИВ МАГЛЕ

У једном малом енглеском месту, неки научник већ поодавно чини покушаје да маглу, која много дана у години прекрива ову земљу, претвори у кишу и тако је отклони. Његов метод почива на чињени-

ци да је површина ситишних капљица магле негативно наелектрисана. Ако се у маглу убаце капљице с позитивним електрицитетом, онда ће се оне спојити с негативним и у виду кише пасти на земљу. Али постоје још многе тешкоће до успешног решења овог питања.

Шта знате о артичоки?

Артичока је повртарска биљка из породице главчица. Има је око десетак врста. Пореклом је са обала Средоземног Мора, а гаји се у топлијим крајевима. Стабљика артичоке је висока до два метра. Листови су јој велики и рачvasti, а при дну беличасти. Стабљика носи на врху својих гранича главчице с листићима у облику црепастих крљушти. Ти листићи су меснати при дну и једу се.

Артичока се размножава се-

меном или расадом. Корење јој је дебело и дугачко и захтева растреситу земљу. На почетку зиме морају се потсећи стабљике и корен се загреје, а у случају јаких зима још се прекрива лишћем, да би се заштитио од смрзавања. Сви делови артичоке имају врло изразиту горчину, изузев меснатих делова при дну саме главчице. Зато се једино тај део артичоке се једе пресна или барена. Само у Француској, годишња производња износи око 600.000 квинтала. Артичока успева и код нас, на Хрватском Приморју и у Далмацији.

Како птице држе одређеног правца приликом својих сеоба?

Ово питање копало је људе већ стотинама година, али одговор још није нађен. Поред осталих, овим проблемом бави се и један амерички природњак, који је недавно обишао своје колеге у Енглеској, Немачкој и Швајцарској, да би у сарадњи с њима коначно решио тајну птичје навигације. На основу дугих проучавања, он је дошао до уверења да се птице служе сунцем и звездама као оријентационим тачкама. Посматрајући лет птица под разним временским условима, видео је да оне по ведром времену лете готово у правој линији, што није случај кад је небо покривено облацима. Занимљиво је да на лет птица не утиче доба дана или године, као ни јачина и правац ветра. Међутим, ако се дивље пловке држе затворене месец дана, оне изгубе способност оријентације чак и по ведром времену.

Прозори будућности

Научници из једне њујоршке лабораторије верују да ће ускоро моћи да начине прозоре који ће свих 24 часа дневно да дају довољно светлости. Нови прозори били би на бази електролуминисценције и моћи ће се практично примењивати већ 1960 године. И досад су чињени слични покушаји, превлачењем стакла танким слојем фосфора. Међутим, видели се да је боље ако се између два стакла постави фосфор са електричним спроводником. Преко дана, кроз овакав прозор би, као и досад, пролазило довољно светлости. Кад падне мрак, фосфор би светлео под утицајем електричне струје. На сличан начин могли би се начинити таваница и зидови за пословне просторије, и са светлошћу у разним бојама.

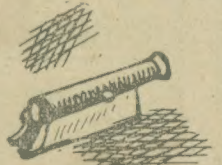

... право име познатог монголског војсковође Џингис-кана било је Темучин. Џингис-кан уствари значи „велики кан“.

... на гробу Александра Великог био је уклесан епитаф: „Гроб је довољан ономе коме свет није био довољан“.

... данашња подела дана на 24 једнака часа ушла је у општу употребу тек у 14 веку. Вавилонци су делили дан на 12 делова, дакле на двоструке часове. Египћани су делили дан на 12 дневних и 12 ноћних

... прва ватрена оруђа артилериског система појавила су се у 14 веку, а састојала

су се од веома грубе цеви учвршћене на дрвеном носачу. Из њих се гађало зрнима облика лопте; за један сат могло се испалити само једно буле, чији је домет износио око 500 метара.

... у току једне године, жаба поједе око 10.000 баштенских штеточина. Према мишљењу стручњака, она сопственику врта или воћњака уштеди тиме око 15.000 динара.

часова, који, због неједнаког трајања дана и ноћи у току једне године, нису били једнаки, сем у време пролећне и јесене равнодневице.

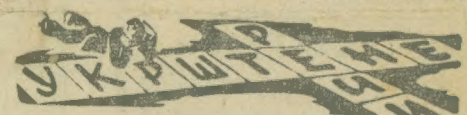
... реч „безистан“ арапског је порекла и потиче од речи „без“, која означава свиле, ланено, а нарочито памучно платно. Безистани су некад били велике камене зграде с више гвоздених врата и засвојене кубетима. У безистанима су се, једна до друге, налазиле радње са скупом робом.

... игра билијар води порекло из Италије и Француске, где се већ у 16 веку играла на двору Шарла IX.

... најстарији досад нађени мач потиче из Јапана. Истовремено, Јапан је прва земља у којој се појавила,

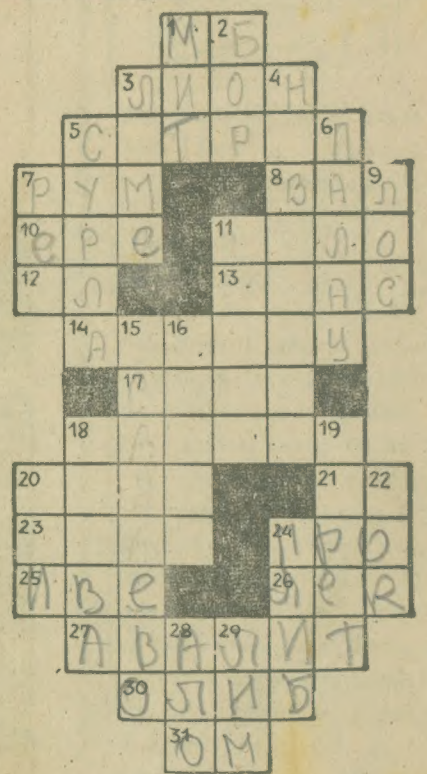

пре 4.000 година, врста спорта који је сличан модерном мачевању.

Водоравно: 1) иницијали нашег књижевника („Курлави“); 2) град у Француској; 3) обласни намесник код старих Персијанаца; 4) алкохолно пиће; 5) талас; 6) Ужичанин; 7) обликована материја; 8) елиптирана свежа; 9) индијски ситан новац; 10) становник Асрије; 11) муслиманско мушко име; 12) првенство; 13) празно земљиште; 14) слово латинице; 15) личност из Дизнијевих стрипова; 16) француски сликар из 19 века; 17) далматинско мушко име; 18) медикамент; 19) један минерал; 20) острво на Јадрану; 21) јединица за мерење електричног отпора.

Усправно: 1) предање; 2) четинарско дрво; 3) област у југозападној Африци; 4) дрво сродно банани; 5) део главе код слона; 6) део руке; 7) мајка Ромула и Рема (по легенди); 8) врста јелена; 9) река у Азији; 10) град у Босни; 11) најлепша и највећа улица у Загребу; 12) азурна, небеске боје; 13) товар; 14) предлог; 15) тежност која се цеди из воћа; 16) блато; 17) телефонски позив; 18) наша река.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) бура; 2) кедифа; 3) дорат; 4) ка; 5) алов; 6) мул; 7) мек; 8) паша; 9) аг; 10) Роден; 11) аматер; 12) Икар; 13) узмешан; 14) свита; 15) ер; 16) тока; 17) уок; 18) аја; 19) сват; 20) на; 21) стадо; 22) копула; 23) Баба.

Усправно: 1) барок; 2) удаз; 3) рит; 4) А (на-тол) Ф (ранс); 5) колега; 6) акушер; 7) дама; 8) Алан; 9) Мадера; 10) поташа; 11) ракета; 12) ми-мика; 13) убојак; 14) Невада; 15) стан; 16) рото; 17) стуб; 18) спа; 19) Ој.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

Пронађите грешке

Овај цртач на свом цртежу направио је седам крупних грешака. Пронађите их. Ако не можете да их нађете сами, ми ћемо вам рећи које су. Ипак, прво покушајте!

(1) Продавац има шест прстију на левој руци; (2) продавац нема леву ногу; (3) продавац мантил је наопачко закопчан; (4) мантилу недостаје леви ревер; (5) тањина коју жена држи има само пола дршке; (6) жена има три руке; (7) на ваги је претегнула страна без тега.)

Вежбајте памћење

Посматрајте добро ову слику, али највише три минута. Гледајте да запамтите што више предмета. Затим покријте слику руком. Испитиће колико сте предмета запамти-

ли. Ако на списку имате 22 предмета, добро вам је памћење, а ако имате 27 ваше памћење је одлично. Покушајте!

У једном пошезу

Од израза за вид очни — од зенице, црне тачке, Н велико тачно почни, па окрени, наопачке: све до косе која стрши, а код врата потез сврши.

За допуњавање

ел (део главе)
о (делић дрвета)
ол (народна игра)
аат (кухњинска потреба)
а (много птица)
ра (цар птица)
од (најздравије тшће)
л (посластица)
им (годишње доба)
а (географска карта)
та (градско подручје)
а (младунче козе)

Кад птице замените словима, добићете речи које се траже, а њихова почетна слова, читана одозго надолу, даће име великог дејчег пеника.
(Решење: чело, извер, коло, аван, јато, оао, вола, алва, зима, маца, атао, јаво. Почетна слова дају име: Чика Јова Змаи.)

ДА СЕ НЕ УДАВЕ...

Шиша добио неко велико наследство и одмах ударио у градњу. У најлепшем делу градске околине подигао је луксузну вилу и, кад је све било готово, позвао је пријатеље. Водио их је из собе у собу и они су се дивили богатом намештају. Најзад, ишли су у пространо деориште и узледали три дневна базена за купање. Два су била испуњена водом, а трећи празан.

— Шта ће ти свеовлики базени? — упита Мики зачуђено.

— Овај преи је с топлем водом, — објасни му домаћин — а други с хладном. Нека свако бира какву воли.

— А трећи?

— Зар не видиш? У трећем уопште нема воде. Он је за оне који не умеју да пливају!

ПО УПУТСТВУ

Лекар: Да ли сте редовно узимали лекове које сам вам преписао?

Шиша: Редовно, докторе, сем једног. Знате, онај сируп у флашици на којој пише: „Држати херметички затворено“.

ПИТАЊА ОДГОВОРА

КО ЈЕ ВИШИ?

Која је од ове две људске фигуре на слици виша? — Немојте премеравати! — Да ли је ваш од-

говор тачан, видећете кад прочитате решење које вам доле дајемо.

РЕШЕЊЕ

Ниједна фигура није виша, него су обе подједнаке висине. Премерите! Слика човека с цилиндром на глави изгледа виша од слике дечака. Тај утисак добија се пре свега зато што у цртежу човек стоји даље од дечака. То наводи гледаоца да по закону перспективе увећа човека више него дечака. Наше око се vara и због тога што човек с цилиндром додирује таваницу, а и зато што смо навикнути да логично мислимо: па то је одрастао човек и он мора да је виши од дечака.

ХАЈДУК СТАНКО

ПО РОМАНУ
Ј. ВЕСЕЛИНОВИЋА

